

NARODNI DNEVNIK

Iskate vam dan opetina, iznositi nedolgo in praznika.

Iskate vam naročnina: V Ljubljani in po pošti: Dan 20.—, iznositev Dan 20.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SEMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 2.

Recepti se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisanim vprašanjem naj se priloži mnenje za odgovor.

Štampa pri poštnem čez. uradu št. 13.633.

Izolirana Jugoslavija.

Največja napaka bi bila, če bi si prikrivali resnico ali če bi jo skušali olepšati. Situacija po razglasitvi italijanskega protektorata nad Albanijo je za nas žalostna in ne moremo očitati nemškimi listom neprijaznosti, ko pišejo o izolirani Jugoslaviji. Le premnoga dejstva govore, da smo na tem, da bomo še nadalje vodili tako kratkovidno in dosledno zunanjo politiko, ko sedaj.

Rumunija, ki je naša zaveznica in članica Male antante, je čisto odkrito izjavila, da je v konfliktu med nami in Italijo čisto na strani Italije. Obisk maršala Badoglio v Bukarešti je bil torej uspešen in danes se vidi, da ni brez kavzalne zveze z italijansko-albanskim dogovorom. Druga članica Male antante, bratska Čehoslovaška je v jadranskem vprašanju popolnoma deinteresirana in danes, ko ni več socialistov v vladi, še tem bolj. Gréjko ravnokar proglašajo, da nima jadransko vprašanje za njo nobene važnosti in bi glede Albanije takoj sklenila z Italijo sporazum, če bi ji ta priznala interesno sfero v Epiru.

Da ne moremo računati na prav nobeno pomoč in niti ne na nevtralnost Bolgarske in Madžarske, je jasno in o tem ni izgubljati prav nobene besede. Če pogledamo na svoje sosede in na svoje zaveznike, potem pač moramo priznati, da smo skoraj v vsakem oziru izolirani.

In vendar imamo dosti možnosti, da se iz te izoliranosti rešimo. Zakaj nismo edini, ki ne morejo pristati na Mussolinijeve imperialistične načrte in nismo edini, k imajo še stare račune z Italijo. Ampak treba je, da se ganemo, da ne držimo križem rok, ko dela z vso paro italijanska diplomacija. Ravno tega pa ne delamo. Na višku je napetost naše zunanje politične situacije, mi pa smo brez zunanjega ministra. In to vsled tega, ker se stranke ne morejo zediniti ali bodo nadaljevale dosedanje nedelo pod novim ali pod starim programom. Kriza se rešuje s počasnostjo, ko da bi živeli v paradizu. Sami prazni pogovori se vrste, mesto, da bi že enkrat eno dejanje pokazalo narodu, da so krmariji njegove usode možje na mestu.

Italijansko-albanska pogodba je dokazala, da je bila italofilska politika našega zunanjega ministristva popolnoma zgrešena. To politiko treba zato pokopati in poiskati novo, ki bo pridobila nam tudi novih prijateljev. Če računa Italija, da bi nam v resnem trenutku mogla udariti katerikoli država na vzhodu v bok, tedaj moramo mi imeti zaveznika, ki bo uplival na te države, da bodo iz respektu pred njim ostale mirne.

In zakaj naj bi mi ne poskusili zveze z onimi, ki imajo stare račune z Italijo? Fašistovski časopisje ravno sedaj silno poudarja historičen in svetovnopoličen pomen bližnjega sestanka med Mussolinijem in Stresemannom. Zakaj pa ne bi mi s sestankom našega zunanjega ministra s Stresemannom likvidirali vse to preračunjeno veselje fašistovskega tiska.

Seveda, najprej bi morali zunanjega ministra imeti in da ga še danes nimamo, ko je največja aktivnost naše diplomacije prva potreba, je škandal, ki ga ni mogoče dovolj obsoditi.

Ne razvija se drugod po svetu zunanje politična situacija tako patriarhalno, kakor pri nas dela notranja politika. Bil bi nad vse nujno, da bi to naši merodajni krogi upoštevali in že enkrat pričeli z delom.

Če seveda nimajo posebnega veselja do zvonjenja po toči! Ali pa smemo tvegati le še eno zamujeno priliko?

Radikalni ministri o načinu rešitve krize

UZUNOVIĆ PRICNE POGAJANJA SELE DANES.

Beograd, 17. sept. Razplet vladne krize še ni končan. Včeraj popoldne ob 4. je Uzunović po svoji avdienci na dvoru imel v predsedstvu vlade konferenco z radikalnimi ministri. Ta konferenca se je bavila s proučevanjem situacije, ki je nastala po posvetovanjih g. Uzunovića z načelniki parlamentarnih skupin. Razgovori načelnikov strank z mandatarjem krone Uzunovićem niso dali z ozirom na sedanje situacijo nobenih rezultatov, ki bi utegnili določiti konture nove situacije. Uzunović je zato prisiljen, da prične konkretne razgovore s šefi strank, na katerih sodelovanje more računati.

Konferenca radikalnih ministrov je proučila vso situacijo. Po vsestranskem pretresanju vseh vprašanj se je ugotovilo, da ni mogoče formulirati zahtev, ki naj se stavijo posameznim parlamentarnim skupinam, dokler te skupine same ne povedo svojega stališča.

Na konferenci ministrov se je govorilo tudi o stališču, ki bi ga utegnile posamezne stranke zavzeti v vprašanju anketnega odbora, v pogledu parlamentarnega dela in glede razdelitve portfeljev. Po vseh teh razgovorih se je konferenca postavila na stališče, da naj Uzunović stopi najprej v stik z Radićem in Davidovićem in se z njima sporazume za bazo nove vlade, potem pa šele naj se razgovori tudi z drugimi parlamentarnimi skupinami.

Osnova nove vlade naj bi bilo razširjenje na demokrate, vendar pa v tem pogledu še ni nič definitivnega, ker se mora vseeno misliti na to, da bi se mandat g. Uzunovića, ki ima sicer širšo bazo, nazadnje mogel skriti le na RR koaliciji, če bi se z demokracijo ne mogel doseči definitivnega sporazuma. Glede razdelitve portfeljev je konferenca radikalnih ministrov stala na stališču, da se mora to vprašanje pri pogajanjih, ki jih bo vodil Uzunović z načelnikom HSS in »Demokratske zajednice«, obravnavati tako, da se najprej napravi nekaj zaključek, na podlagi katerega naj bi se izvršila razdelitev portfeljev v vladi. Izgleda, da so radikalni stali na stališču, da morajo oni na vsakih deset poslanecv dobiti enega ministra, demokracija in radićevci pa naj si preostalo število portfeljev razdele med seboj. Manjše koncesije pa bi se dovolile v vprašanju državnih podtajnikov. Vsekakor pa tudi v tem

pogledu ni bilo nič določenega in naj ostane stvar tako vse dotlej, dokler Uzunović ne bo videl, kaj mora napraviti v tej krizi.

Situacija v takem stanju vzbuja v vseh političnih krogih vedno večje zanimanje, ker se smatra, da se ne sme več tako nadaljevati in da se mora kriza čimprej rešiti.

Mislilo se je tudi na SLS. Toda ta stranka pride v poštev šele v drugi vrsti, ko je rešeno vprašanje »Demokratske zajednice.« To vprašanje povzroča velike težkoče, ker zahteva poleg drugih vprašanj tudi revizijo uradniškega kadra. Radikalni ministri so sinoči zatrjevali, da bi druga uradniška garnitura, kakor jo zamišljajo demokracije, veljala državo 100 milijonov Din na leto. Zato so mnenja, da se uradniški kader ne bi mogel tako revidirati, kakor to želi »Demokratska zajednica«. Razen tega delajo demokracije težkoče v vprašanju portfeljev. Oni zahtevajo poleg zunanjega ministra tudi še notranjega ministra zase. V zadnjem vprašanju pa bi demokracije najbrž nekaj odnehali s tem, da bi zahtevali, da pride na mesto notranjega ministra mesto Bože Maksimovića kaka druga kompromisna oseba.

Ker je glede na to situacija negotova in precej težavna, se Uzunović včeraj ni mogel odločiti, da se začne stvarno razgovarjati in pogajati s šefi posameznih parlamentarnih skupin. Za včeraj se je izgovarjal s tem, da je nerazpoložen (!) in da nima časa (!), ker je moral iti na kolodvor sprejemati kraljico, ki je prišla iz Bukarešte. Zato je bil začetek delikatih razgovorov s šefi parlamentarnih skupin odložen do danes. Uzunović se bo danes sestel najprej z Radićem potem pa z Davidovićem. Ko se bo z njima sporazumel, bo pa začel razgovore še z drugimi, če bi pa z njimi ne prišel do sporazuma, bo sklical zopet konferenco radikalnih ministrov, ki bo odločila o njegovih nadaljnjih ukrepih.

Jako važno dejstvo je, da je konferenca ministrov stala glede sestave nove vlade na stališču, da ne more biti govora o nobeni kombinaciji, po kateri bi bila izključena HSS. Glede na to bi radikalna stranka in HSS imeli tvoriti pravo bazo, na podlagi katere bi se imelo potem delati z drugimi strankami za razširjenje vladne koalicije.

KRALJICA MARIJA SE VRNILA IZ BUKAREŠTE.

Beograd, 17. dec. Sinoči ob pol 9. je prišla v Beograd kraljica Marija, ki se je povrnila iz Bukarešte.

UZUNOVIĆ SE IZGOVARJA.

Beograd, 17. dec. Ker se je Uzunović očitno, da prepočasni dela, je Uzunović izjavil tole: »Slišal sem, da mi nekateri listi očitajo, da počasi delam. Pravim Vam, da noben očitak ne zgine. Prej so me grajali, da delam vse prehitro (?) in da sem v tej hitrosti dosegel rekord (??). Mislim, da nimajo pravice mi kaj takega očitati, ko se ve, da sem šele včeraj popoldne začel z razgovori in da danes zaradi Pašićevega pogreba nisem mogel delati in ko se premisli, da imamo sedem parlamentarnih skupin, s katerimi se moremo posvetovati.

UZUNOVIĆ POROČA KRALJU.

Beograd, 17. dec. Včeraj popoldne ob 3. je Uzunović odšel na dvor in je pri tej avdienci poročal kralju o dosedanjih razgovorih z zastopniki skupin in o svojih mislih glede sestave vlade.

ZAVRNJENE ITALIJANSKE KLEVETE

Beograd, 17. dec. Agencija Avala je izdala sinoči naslednje poročilo: »V komunikaciji rimske »Agencije Stefani«, ki po čudnem naključju ni bil dostavljen naši agenciji, je rečeno, da kaže država Srbov, Hrvatov in Slovencev ob sklepu italijansko-albanskega pakta samo zato toliko ogorčenosti, ker je mislila na to, da si lepega dne prisvoji severni del Albanije s Skadrom in so te namere beograjskih osvobodilcev s sklenitvijo italijansko-albanskega pakta preprečene.

Taka trditve je v vsem svojem slogu popolnoma izmišljena in ne more napraviti nikakega vtisa v Evropi, kjer je znano, da je neodvisnost in teritorialna nedotakljivost Albanije osnovna poteza naše zunanje politike.

SEJA HSS.

Beograd, 17. dec. Sinoči se je v Hrvatskem seljaškem klubu vršila konferenca prvakov HSS in Stefana Radića. Na tej konferenci so tudi govorili o daljnjem poteku krize. Radić je poročal, kako stališče bo zavzel pri Uzunoviću glede rešitve sedanje krize.

Sestanek med dr. Srškićem in dr. Korošcem.

Beograd, 17. dec. Sinoči kasno zvečer je bil v ministrski sobi narodne skupščine jako važen sestanek med dr. Srškićem in dr. Korošcem. Kakor se doznava od dobro poučene strani, je prišel dr. Srškić z dr. Korošcem v stik zato, da pripravi z njim vse pogoje za sporazum med radikali in dr. Korošcem za vstop dr. Korošca v vlado. Sinočnja pogajanja med dr. Srškićem in dr. Korošcem so potekala prav povoljno. Danes se bodo razgovori nadaljevali. Potem se bo prišlo na čisto, ali bo Uzunović lahko sprejel to solucijo s SLS. Ker HSS ne nasprotuje vstopu SLS v vlado, je mogoče, da vstopi dr. Korošec v vlado, zlasti še, če bi se z Demokratsko zajednico ne mogel napraviti noben sporazum.

KONFERENCA MALE ANTANTE BO V JANUARJU.

Bukarešta, 17. dec. Po zanesljivih vesteh se bodo zunanji ministri Male antante v začetku meseca januarja sešli na konferenco. Natančni dan in kraj te konference se bo določil, kadar se bo postavila nova jugoslovenska vlada. Na tej konferenci se bo razen tekočih vprašanj proučil tudi predlog jugoslovenske vlade, da Mala antanta zavzame preciznejše stališče napram pravkar zaključenemu italijansko-albanskemu paktu o prijateljstvu. Sodi se, da se bo konferenca Male antante vršila na Češkoslovaškem.

ALI RES?

Trst, 17. dec. Sinočni »Piccolo della Sera« trdi v nekem poročilu iz Beograda, da so se na zadnjem sestanku med italijanskim poslanikom v Beogradu generalom Bodrerom in pomočnikom našega zunanjega ministristva Jovanom Markovićem razmotrivala vsa vprašanja, ki so v zvezi z zaključitvijo italijansko-albanskega pakta o prijateljstvu. Na tem sestanku je, kakor zanesljivo zatrjujejo italijanski poslanik opravil silno delikatno nalogo s tem, da je dal vsa potrebna pojasnila, ki definitivno razčiščujejo položaj in postavljajo v pravo luč vsebino in duh pakta, ki ga je Italija sklenila z Albanijo.

MARX ODKLONIL ZAHTEVO SOCIALNIH DEMOKRATOV.

Berlin, 17. dec. Včeraj je na seji državnega zbora povzel besedo dr. Marx in izjavil, da vlada ne more osvojiti zahteve največje opozicijske stranke: socialnih demokratov, da poda ostavko, ker je v sedanjih razmerah rešitev krize nemogoča. Vladi v demisijsi bi se moralo potem za nedoločen čas poveriti nadaljnje vodstvo poslov, kar bi samo slabo vplivalo na razvoj zunanje politike. — (Glej naše »Politične vesti«.)

VOJNI PRORAČUN JE POLJSKI SEJM SPREJEL.

Varšava, 17. dec. Senzacija je vzbudila, ko je ponoči prišel v proračunski odbor maršal Pilsudski osebno. Imel je tam govor, v katerem je rekel, da Poljska mora imeti dobro vojsko, ker je prepuščena absolutno sama sebi in nihče ne jamči za njene meje. Na to je bil sprejet vojni proračun, ki znaša tretjino vseh izdatkov, t. j. skupaj 713 milijonov zlatih mark.

NEMSKI KOMUNISTI ZAHTEVAJO UVEDBO MILICE.

Berlin, 17. dec. Komunisti so stavili predlog, naj se »državna bramba« (»Reichswehr«) razpusti in zamenja z milico, ki bi se rekrutirala iz delavskih vrst.

Minister Pucelj o aktualnih političnih vprašanih.

Včeraj popoldne je sklicala SKS volilni shod v salonu restavracije pri »Levu«. Shoda, katerega edina točka je bila poročilo ministra Pucelja o politični situaciji, se je udeležilo zelo veliko število oseb, tako ljubljanskih pristašev SKS, kakor tudi delegatov iz občnega zbora Kmetijske družbe.

Shod je tvoril predsednik SKS Pipan, ki je podal besedo

ministru Ivanu Pucelju.

Njegova glavna izvajanja so bila sledeča. Sedanja politična situacija je gotovo najkritičnejša kar jih je bilo od l. 1918. v naši državi. Mi imamo pošteno pametno in mirno politiko. Naj se zgodi, kar hoče, toda naša zavest, da smo hodili vedno po pametni in mirni poti, da smo se držali svojih načel in da smo dosegli na tej poti marsikake uspehe, ta zavest nam pravi, da se proti nam ne da ničesar trajnega doseči.

Danes imamo vladno krizo, ki pomenja vrhunec vseh dosedanjih kriz. Do te krize je prišlo radi vprašanja, okrog katerega so se vršile vse politične borbe, to je radi stremljenja Srbov, da bi hoteli imeti izključno oni prvenstvo v državi, im Slovenci in Hrvati ter narodne manjšine Rumuni, Nemci in Madjari pa bi jim bili zapostavljeni. Najbolj žalostno pa je, da se celo v naših krajih najdejo ljudje, da cele stranke, ki podpirajo to stremljenje.

Toda v tistem trenutku, ko se je velesrbska ideja pripravljala na glaven udarec, ko je šlo za to, ali zmaga misel sporazuma ali pa velesrbska ideja, ravno v tem trenutku se je zrušil glavni steber velesrbske ideje. To je sicer tragično, toda če govorimo o Pašiću, se ne smemo držati pravila »De mortuis nil nisi bene«, kajti o osebi, ki je bila nositelj tiste ideje, ki je nas Slovence in Hrvate najbolj poniževala in pritiskala, o tej osebi ne moremo govoriti kot o sebi sami, nego kot o predstavljatelju te ideje, ker je že njegova oseba sama postala politikum. Ko je Pašić razširil malo vazalno Srbijo v veliko neodvisno državo, se je navadil balkanskih metod, ki jih je hotel izvajati tudi potem, ko je iz Srbije izrastla Jugoslavija.

Ko je bil Pašić že na robu groba, ga je dvignila njegova okolica, to je moralno, politično in etično najslabši del srbske politične javnosti, še enkrat na ščit, da odloči v zadnjem trenutku on borbo. Pašić je omahnil v grob in ravno zato je sedaj situacija dvakrat spremenjena.

Mi smo marsikaj potrpežljivi, marsikaj smo prenesli, dasi so se drugi čudili temu, da zmremo toliko potrpljenja. Ravno s tem smo dokazali, da ljubimo državo bolj kot oni.

Ker se je podrl glavni steber velesrbskega, ker je padla glavna ovira vsega napredka, nas je postavila sedanja kriza v čisto novo smer, skoro v tako, v kakršni smo bili leta 1918. Toda sedaj imamo skušnjaje, ki jih preje nismo imeli.

Naša politična načela, naša taktika, ki stoni na temeljih politične morale in etike, to so naša borbena sredstva, ki govorijo za nas. Gospodje radikali so se že preje močno delili. Oni radikali, ki so bili že preje naši prijatelji, so nam sedaj še bolj prijatelji. Drugi del radikalov, ki se je preje zbiral okrog Pašića pa je sedaj uplašen in je izgubil vsako nado, da zmaga do kraja. Tretji del radikalov, to so centrumaši, — pa še izgrajavo prve radikale proti drugim ter so na videz prijatelji pašićevcev, samo da obdržijo enotnost in vodstvo v stranki.

Ali stranka more obdržati notranjo disciplino le tako, kakor je dejal naš voditelj Stjepan Radić: »Vsakdo, ki je obdolžen le za en vinar zlorabe, ta mora pred sodišče in naj se tam opere!« Ta parola ni morda kak volilni šlager, nego je naš princip, od katerega ne popustimo. Kvečjemu, da zaenkrat radi taktike dovolimo, da se za nekaj časa odlože razne konference in seje anketnega odbora. To izjaviti sem pooblaščen od samega Radića, ki je nameraval priti sam danes med vas, pa je moral ostati v Beogradu radi političnih konzultacij glede sestave nove vlade.

Kralj in vse stranke so se izrekle za sestavo nove koncentrične vlade, ki da je potrebna radi težkega zunanega političnega položaja naše države. Naš glavni politični, gospodarski in historični zunanji nasprotnik je znan. Kam namerava ta najprej udariti, je znano. Ako pa tu nastopi združen ves narod, zlasti pa, če bo za vlado štirindvajset slovenskih mandatov, to pomeni več, kakor pa če se postavijo polki na mejo.

Nato razpravlja minister Pucelj o vseh možnih kombinacijah, ki pridejo v poštev. Od kombinacije radikalov z davidovičevci nimamo Slovenci ničesar pričakovati, kajti davidovičevci so ravno tako velesrbi, kakor radikali, ali pa še hujši. Največjo napako je napravil Spaho, ker se je šel udinjati taki srbijski stranki.

Tudi SLS je povabljen v vlado, toda ne kot klerikalna stranka, nego kot predstavnik Slovencev. Mora pa podati poprej take načelne izjave, katerih sprejem bi pomenil dejansko priznanje s strani SLS pravilnosti politike ministra Pucelja.

O vstopu Pribečevića v vlado nihče resno ne misli, niti Pribečević sam ne. Tudi kombinacija pašićevcev s SDS, Korošcem in Nikićem bi pomenjala le kratkodobno vlado.

Da pa radičevci marsikaj potrpijo, je vzrok v tem, ker si hočejo na vsak način zagotoviti mesto v eventualni volilni vladi, dobro vedoč, da bi drugače sploh ne bilo nikake volilne svobode.

Minister Pucelj je nato opozarjal navzoče pristaše SKS, naj ne zapostavljajo volitev v oblastne skupščine, ki so velike važnosti, ker je le tu možna prava pot do samouprave. Če bodo oblastni zastopniki pametni, se ne bodo držali zgolj predpisov, nego bodo skušali razširiti svoj delokrog.

Minister Pucelj je že predlagal na seji ministrskega sveta, naj se oblastnim skupščinam odstopijo zemljarina, trošarina in slični davki, ker ne gre, da bi se ljudstvu zopet nalagala kaka nova bremena v obliki oblastnih doklad. Oblastne skupščine lahko prevzamejo od nekaterih ministrstev dve tretjini njihovega dela.

Omeniti je tudi poziv, min. Pucelja, naj se pristaši SKS nikjer ne vežejo s SDS pri teh volitvah in naj s to stranko sploh ne sklepajo kompromisov. To je stranka nasilja, ki jo je povrh vsega zadela nesreča s Slavensko banko. Iz te afere bo minister Pucelj kmalu objavil nekaj dokumentov o zvezah SDS s to banko. Obžaluje tudi, da ponekod niso držali pristaši SKS discipline pri volitvah v Trgovsko zbornico.

Minister Pucelj je končno svoj govor s pozivom, naj stori vsak pristaš SKS pri volitvah v oblastne skupščine največ, kar more, da bo uspeh SKS pri volitvah čim lepši in večji.

Volivna borba.

NOVOVLOŽENE KANDIDATNE LISTE.

Kandidatna lista ZDS z nosilcem Bešterjem za srez Kamnik je bila radi formalnih napak odklonjena.

Na tretjem mestu v srezu Kamnik je vložena lista SKS:

Kandidati:

Frano Kristan, posestnik, Selo.
Dr. Drago Marušič, advokat, Ljubljana.
Jože Zarnik, delavec, Suhadole.

Namestniki:

Viktor Engelman, posestnik in trgovec, Smartno pri Tuhinju.

Alojz Širmole, posestnik, Trzin.

Franc Zupan, delavec, Golo — Vodice.

V srezu Ljubljanska okolica je kot tretja vložena lista ZDS:

Kandidati:

Aleksander Teržan, železničar, Moste-Selo.
Dr. Milan Lemež, advokat, Ljubljana.
Jurij Petrovič, župan in mizar, Viš.
Rudolf Jančič, delavec, Brdo.

Alojzij Erjavce, mizar, Ježa — Črnuče.
Franc Štrukelj, gostilničar, Gameljne.
Jakob Klemenc, čuvaj, Zalag.

Namestniki:

Franc Verhovec, židar, Ljubljana.
Karol Podbršček, kurjač, Stepanja vas.
Andrej Zaman, kmet, Ježica.
Franc Boj, židar, Moste-Selo.
Matevž Pikec, mizar, Brezovica.
Franc Traven, mizar, Sr. Gameljne.
Ivan Oven, posestnik in pekar, Kozarje pri Dobrovi.

Pri okrožnem sodišču v Novem mestu je bila vložena nemška lista za srez Kočevje:

Kandidati:

Jože Eppich, župnik, Stara Cerkev.
Dr. Hans Arko, advokat, Kočevje.
Jože Eisenzopf, poštar, Stari log.
Peter Lakner, posestnik, Mozol.

Namestniki:

Janez Medić, posestnik, Nemška Loka.
Alojzij Kreše, trgovec, Kočevje.

Alojzij Lakner, posestnik, Kočevska Reka.
Matija Rom, trgovec, Kočevje.
V Mariboru, mestu, je kot druga vložena Zdržena gospodarska lista:

Kandidati:

Dr. Josip Leskover, mestni župan (SLS).
Dr. Rudolf Ravnik, advokat (NRS).
Dr. Lothar Mühleisen, advokat (Nemška stranka).

Namestniki:

Fran Domitar, nadsprednik v p. (SLS).
Anton Kutin, profesor (NRS).
Julij Glaser, stavbenik, (Nemška stranka).

Volilno gibanje. Pododbor NRS za Šiško sklicuje za svoje člane volilni sestanek v restavraciji pri Valjavcu v soboto 18. t. m. ob 8. uri zvečer.

Javen shod je sklicala NRS v nedeljo v Cerklju. Poročala sta gg. dr. Ravnihar in Dežman iz Ljubljane. Shoda se je udeležilo lepo število pristašev NRS. Na shod pa je prišlo tudi nekaj ljudi iz demokratskega zbora ter od SLS. Prvi so prišli na shod, da bi motili zborovanje. Ker pa so se nedostojno vedli, so jim zborovalci kmalu pokazali, da v Cerklju ni tal za teroristične čine in da ne pustijo omadeževati dosedanjega dobrega slovesa Cerklje in njene okolice.

Političen

— Nova grupacija v našem parlamentu. — Ustanovitev Narodne seljačke zajednice. Beograjske »Novosti« poročajo, da se pripravlja v našem parlamentu pod Radićevim vodstvom nova grupacija strank in da bo nastopil St. Radić najbrže pred Uzunovićem kot zastopnik 68 do 70 poslancev. Ustanovila bi se namreč Narodna seljačka zajednica, katero bi tvorili: HSS, klub Ljube Jovanovića, črnogorski federalisti in zemljoradniki. Ker je v HSS že min. Pucelj s svojo stranko, bi bile tako dejansko v Narodni seljački zajednici zastopane vse pokrajine in bi bila to najbolj vsedržavna in nadplemenska skupina. Poleg tega bi novo grupacijo podpirala tudi Skupina za socialno in kluturno akcijo. — O nameravani novi grupaciji je dal podrobnejša pojasnila tudi St. Radić. Dejal je, da se je o tem že razpravljalo v Jovanovičevem klubu in da ni ta načelno nasproten. Toda hoče, da stvar odobri sam Ljuba Jovanović, ki je v tem zmislu sicer že izdelal načrt, čegar izvedbo pa je njegova bolezen preprečila. Upa pa, da bo sedaj Lj. Jovanović popolnoma ozdravel in da bo mogel to stvar izpeljati. Zato je s strani Jovanovićem in dr. Urošem Stajićem, ki sta črnogorski federalisti so na novo grupacijo pristali, hočejo pa da to sklene glavni odbor njih stranke. — St. Radić se je razgovarjal tudi z voditelji zemljoradnikov, tako z Joco Jovanovićem in dr. Rrošem Stajićem, ki sta izjavila, da sta načelno za novo grupacijo. Stavili pa so nekatere zahteve glede vstopa federalistov v novo skupino. Zelo mogoče je, dostavlja St. Radić, da bodo zemljoradniki vstopili kot prvi in da bo potem HSS skupno z njimi razpravljalo o sprejemu drugih skupin. — Vest o osnovanju nove parlamentarne skupine v naši skupščini je vzbudila v političnih krogih precejšnjo pozornost in jasno je, da bi mogel imeti novi Narodni seljački klub za nadaljni razvoj naše notranje politike največjo važnost. Predstavljal bi silo, če bi bilo v novi skupini pravo soglasje in če bi tudi St. Radić izvajal potrebne konsekvence ter se ravnal po modrem narodnem pregovoru, da je govorjenje srebro, molk pa zlato. Ker pa v to ne verujemo posebno, zato smo mnenja, da še ni gotovo, če do ustanovitve Narodne seljačke zajednice tudi pride.

— St. Radić o vprašanju nevege zunanega ministra. Novinarjem je izjavil St. Radić, da je bil za sodelovanje z demokrati samo zato, ker je prepričan, da bi bil Voja Marinković najbolj poklican prevzeti zunanje ministrstvo. Če pa ne bi bili demokrati v vladi, potem je mnenja, da bi mogel biti zunanji minister tudi naš londonski poslanik Gjurić.

— Pred novim kurzum v naši zunanji politiki. Vprašanje novega zunanega ministra je obenem povzročilo razpravljanje o novih smerih naše zunanje politike. Zato hočejo merodajni krogi še enkrat revidirati vse naše odnose z Madjarsko, Bolgarsko, Rusijo in Nemčijo. Mnogi propagirajo, da bi se morala preko Berlina ustvariti zveza z Moskvo. To tembolj, ker v zadnjem času Nemčija sama vedno bolj dokazuje voljo, da hoče vsa balkanska in srednjeevropska vprašanja rešiti le v skladu z Jugoslavijo. Vseled tega ni izključeno, da zavlada v naši zunanji politiki čisto nov kurz.

— Bivši minister in znani italofil Rendis je napisal članek, v katerem opozarja grško vlado, da mora Grčija kot izključno sredozemska država iskati sporazuma z Italijo. Ker nima nobenih posebnih interesov na Jadranskem morju, ni treba, da se vmešava v jadranska vprašanja. Grčija mora odbiti vsak sum pri italijanski diplomaciji, da se proti-italijanski instalaciji v Valoni. Grčija celo mora na to pristati, seveda pa pod pogojem, da ji Italija osigura severni Epir, ki je po vojni postal izključno albanski. Rendis potem še opozarja grško vlado na predlog, ki ga je stavil v Ženevi Chamberlain za ureditev italijansko-jugoslovanskega spora. Po tem predlogu naj bi Italija, Jugoslavija in Grčija sklenile sporazum o porazdelitvi interesnih sfer v Albaniji. Rendis predlaga, da naj Grčija takoj sprejme ta predlog in si tako osigura kontrolo nad severnim Epirom.

— Nemška vlada pred padcem. Na svoji zadnji seji je nemški ministrski svet najprej razpravljal o ženevskem sporazumu in ga soglasno odobril. Nato je razpravljalo o ustvaritvi široke koalicije in so se vsi ministri izjavili za tako koalicijo. S tem je tudi bavarska ljudska stranka pristala na sodelovanje s socialnimi demokrati, kakor tudi nemška ljudska stranka. Ministri pa so bili mnenja, da bi se imenovanje nove vlade odložilo po božiču. Sklepe ministrskega sveta je nato sporočil kancelar Marx socialnim demokra-

tom, ki so po štiri ure trajajoči seji sklenili, da so sicer pripravljeni vstopiti v vlado široke koalicije, da pa zahtevajo takojšen odstop vse vlade. Ker je vseled tega verjetno, da bodo socialni demokrati v parlamentu predlagali vladi nezaupnico, če ta ne bi takoj odstopila in bi bila taka nezaupnica s pomočjo nemških nacionalcev in komunistov tudi sigurno sprejeta, se smatra, da bo nemška vlada v kratkem odstopila.

— Ostri napadi Greya proti Lloyd George-u. Upanje, da bi prišlo zopet do soglasja v angleški liberalni stranki, se je popolnoma izjalovilo, kakor se vidi iz govora, ki ga je pred kratkim govoril lord Grey. Dejal je, da je čisto nemogoče, da bi on in njegovi pristaši popolnoma pozabili na preteklost in da oni Lloyd George-u ne morejo zaupati. Ze celo pa ne sedaj, ko si prisvaja Lloyd George pravico, da popolnoma samolastno razpolaga z milijonskim volilnim fondom in da on diktira, kako se ima fond porabiti. Lord Grey ostane sicer še liberalec, toda z Lloydom George-om in njegovimi tovariši ne bo imeti nobenega opravka.

— Kako je prišlo do ženevskega sporazuma. Sedaj, ko je ženevski sporazum dosežen, je prišlo tudi na dan, kako je bil dosežen. Briand je pristal na razsodišče. Ker bi pa to razsodišče moglo presojati tudi Versajski dogovor in bi bila nevarnost, da bi ta potem padel, ni hotela francoska vlada, zlasti Poincaré in nacionalisti, pristati na Briandov predlog. Briand je nato zagrozil s svojimi demisijs, ki bi brez dvoma povzročila demisijs vse vlade. V sedanjih časih pa bi bila taka demisijs za Francijo zelo nevarna, zlasti z ozirom na njeno zunanje politično stališče. Posebno slab utis pa bi naredilo, to da je moral odstopiti Briand ravno v trenutku, ko je dobil Nobelovo nagrado za mir. Vseled tega je Poincaré odnehal. Briandu pa se je nato posrečilo, da je dosegel kompromis, po katerem so bili varovani Poincaréjevi pomisleki vsaj formalno. Pariški list »Paris Mid« je napisal zato, da so se francoski ministri oddahnili, ko so šli z druge seje, (na kateri so sprejeli poročilo o ženevskem sporazumu). Obenem dostavlja, da se je istočasno smejal tudi Stresemann in sicer po pravici. — Sicer pa francoski listi še precej ugodno sodijo o ženevskem sporazumu in naglašajo, da se je izkazal Locarno kot močnejši, kakor pa se je mislilo.

— Trockij nadaljuje boj. Opozicija trdi, da se nanaša dne 21. oktobra sklenjeni dogovor med njo in vlado samo na diskusije v vrstah ruske komunistične stranke, da pa sme pred mednarodnim komunističnim forumom opozicija še naprej zagovarjati svoje mnenje. Dosledno temu nastopajo tudi opozicionalci na konferencah zelo ostro proti večini stranke. O nastopu Kamenjeva smo že poročali, sedaj pa se je oglasil tudi Trockij. Po mnenju Trockega je sovjetska unija samo del kapitalističnega sistema ostalega sveta in je od njega vedno bolj odvisna. V sedanjih razmerah je zato vsaka svetovna revolucija nemogoča. Revolucija bo napredovala šele po 40 ali 50 let. — Stalin pa temu ostro ugovarja in pravi, da je socialistična izgradnja sovjetske republike napredovala kljub kapitalistični okolici. Kapitalistični sistem pa bo v 15 do 20 letih propadel. Priporočamo še, da je govoril Trockij na konferenci kom. internacionale v nemškem jeziku. — Govora obeh opozicionalcev sta večino silno razljutila in po Moskvi govore, da bo vlada z opozicijo obračunala.

IZJAVA JUGOSLOVANSKIH TEHNIKOV.

Delegati saveza jugoslovanskih tehnikov na I. skupščini, ki se je vršila dne 12. in 13. decembra 1926 v Ljubljani, zavedajoč se svojih dolžnosti napram stroki in svojemu narodu so manifestirali enodušno v vseh vprašanjih, ki se tičejo njih kot dijakov in državljanov in zaključili sledeče:

Resolucija:

1. Da stoji na stališču svobodnega razvoja že obstoječih tehniških in poljedelskih fakultet v državi in da bodo v popolni soglasnosti s svojimi profesorji zastavili vso svojo energijo za njihov kar najboljši razvoj.

2. Čuteč velike težkoče, katere imajo za časa svojih študij vsled pomanjkanja strokovno znanstvenih učnih knjig pisanih v našem jeziku, zaključili so, da se osuže fond za izdajanje strokovnih knjig, katere so bodo tiskale v latinici v ekavskem narečju.

3. Zavedajoč se svoje odgovornosti pred zgodovino bodo stremeli, da te zaključke izvršijo, ker se bo edino na ta način uničil vpliv inozemstva.

4. Savez apelira na merodajne faktorje, da se čimprej pristopi k izgraditvi potrebnih stavb za fakultete, katere jih dosedaj nimajo in da budžet tehniških in poljedelskih fakultet poveča v oni meri, da njihov obstanek ne bo ogrožen.

5. Da se gostopom nastavnikom proži materialna mogočnost, da se morejo popolnoma posvetiti vedi in izolirati od privatnih poslov.

V Ljubljani, dne 13. decembra 1926.

Dopisi.

Is Tržič. Sadjarska in vrtnarska podružnica za Tržič in okolico ima letos svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 19. decembra 1926, ob 9. uri dopoldne v kovorski šoli. Na dnevnem redu so redna letna poročila odbor-nikov ter zanimivo strokovno predavanje o splošnem sadjarstvu. Predavati pride najbrže predsednik osrednjega odbora g. svetnik Rohman iz Ljubljane. Vse, ki se za sadjarstvo in vrtnarstvo vsaj malo zanimajo, uljudno vabimo, da se vdeležijo občnega zbora, kajti nekaj bodo gotovo pridobili. Dasi ravno letošnjemu letu sadjarju ni bilo naklonjeno vendar to ne sme biti vzrok malodušju, temveč se moramo spraviti s podvojenimi močmi na delo za napredek našega gospodarstva. Odbor.

Kako je prišel Duce do svoje moči.

Pravijo:

Če Mussolini ne bi bil napravil Italije črne, imeli bi rdečo Italijo.

To je mogoče. Je tudi verjetno. Kakor je absolutno gotovo da bi Mussolini vladal rdečo, črno, modro, zeleno ali oranžno Italijo na isti način, kakor vlada danes črno.

Od leta 1919 do 1923 se je nahajala Italija — tega se ne more tajiti — v periodu popolne anarhije.

Vse leto od 1. januarja do 31. decembra se je po vsej državi samo štrajkalo. Štrajk železničarjev, štrajk tramvajskih uslužbencev, štrajki pekov, čevljarjev, mesarjev, brivcev, štrajki tvarijskih delavcev in štrajki kmetijskih delavcev, vse leto sami štrajki. Zdal so se tu kmetje polastili zemlje, zdaj so tam delavci okupirali tovarne, zdaj zopet so železniški uslužbenci, delavci in strojevodje tolpo dezertirali in prepustili vlake svoji usodi. Plenili so živilska skladišča in takoj nato druge skladišča izgotovljenih oblek ali čevljev. Na ukaz so se vlaki ustavljali na prostem polju, prepuščajoči potnike in blago svoji usodi.

Ako je vse šlo gladko, se je dospelo s petimi, šestimi, desetimi urami zamude.

Spominjam se na potovanje, na katerem sem bil v letu 1920 in ki je trajalo dvajset ur namesto dvanajst, ne da bi bil mogel v teh dvajsetih urah dobiti skorje kruha. Ni bilo kajpada restavracijskega voza in ob vsej vožnji so bili bifeji vseh postaj po popolni oplenitvi zaprti.

To je bil boljševozem v vsej svoji lepoti. Zadržal sem čital v nekem tedniku dramatično poročilo o plenitvi tovarne »Fiat«.

»G. Fiatu, je pisal ta list, se imamo zahvaliti za pohod na Rim, s katerim se je končal ta strašen režim boljševozma.

Delavci, ki niso bili zadovoljni, da so se polastili tovarne, so zvezali velikega industrijalca in so pred njegovimi očmi onečastili njegovo soprogo in njegove hčerke.

Indigniran (silno čudno), je nato veliki industrijalec dal Mussoliniju na razpolago potrebne vsote, da je marširal proti glavnemu mestu in prekučil režim.

Povejmo takoj, da g. Fiat niso nikdar zvezali njegovi delavci in da ravno tako ne odgovarja resnici, da so pred njegovimi očmi osramotili njegovo soprogo in njegove hčerke.

G. Fiat ni nič drugega kakor F. I. A. T. t. j. Fabbrica Italiana d' Automobili di Torino. Ta družba ni oženjena in vsled tega nima hčerke, katerih bi bilo mogoče onečastiti.

Po tem historičnem popravku se evidentno lahko domneva, da Mussolini ni mogel z vrečami fižola vojaško oskrbeti svojih prvih čet in da so najbrže bogati veleposredniki in industrijalci financirali njegovo ekspedicio.

Bolj interesantno pa je analizirati razvoj mussolinizma. Zakaj, če so tedaj zasedli tovarne, če so plenili skladišča in če so orga-

nizirali štrajke na vseh koncih in krajih vse Italije, ve pač vsa Italija, da so stali za vse-mi temi štrajki in plenitvami Mussolini in njegovi prijatelji. Toda če bi se bil boljševozem ugnezdil v Italiji definitivno, bi bil moral Mussolini vsaj v začetku deliti svojo oblast s svojimi prijatelji.

Na drugi strani pa se je pojavljala druga stvar.

Medtem ko je zavladalo veselje nad »Socijalno (revolucijo), so komunisti menda principijelno uporabljali prost čas, ki so ga dopuščali štrajki in ustavitve dela za smešenje bivših vojakov.

Te norčije so uganjali, kakor si lahko mislimo, vsi dezertjerji, ves izmeček, vsi, ki so se pred strelskimi jarki v veliki vojni potuh-nili. In dogajali so se napadi in sramotitve. Zdal so pretepali posamične vojake, zdaj zopet so sredi ceste pljuvali v obraz častnikom.

Bivšim vojakom je začelo to končno prese-dati. Gibanje za solidaren nastop se je počelo med njimi.

Mussolini je čutil, da se bliža vihar. In te-daj je — to je treba sedaj poudariti — prelo-žil puško z ene rame na drugo.

Ali ni bil on sam slaven veteran? Ali ni okušan nevarnosti in revščine v strelskih jar-kih?

Ali ni bilo na drugi strani evidentno, da bodo, če sklenejo bivši vojaki, da se ne pu-ste več nadlegovati in si pljuvati v obraz, dezertjerji in drugi potuhnjenci socijalne armade tekli kakor zajci.

Izvršil je preorientacijo.

Ko se je sprehajal z nekim svojim prija-teljem kmalu po imenovanju za ministra po rimskih ulicah, je moral prekaliti kup kock, ki so delale napotje na ulici.

»Glej,« je rekel prijatelj, »dobar material za socialiste, če se domislijo, da te preku-nejo.«

»Ohi! je dejal Mussolini, ni nikake nevar-nosti! Jaz jih poznam. So preveliki bojaz-ljivci.«

Njegovo popolno poznanje ljudi, ki so ga obkrožali, mu je ustvarilo moč.

Na strani njegovih bivših prijateljev ni bilo ne programa, ne glave, ne značaja. Bile so nejasne in nasprotujoče si ambicije. Toda ab-solutna nezmogljivost izvršiti katerikoli načrt, ker načrta sploh ni bilo.

Če se je moglo »rusificirati« Italijo v pe-tih letih, gre to na rovaš dejstvu, da ni vo-dila poslov vlada, ki bi bila vredna tega imena.

Popolna brezpomembnost voditeljev tega časa je dopustila, da si je Mussolini sprva ustvaril rdečo stranko in da jo je potem po-bijal. Zadoščal pa bi bil en sam človek z močno roko v ministristvu v letu 1920, da bi bil v državi napravil red.

Takega človeka pa ni bilo in zato je postal — Duce.

denarni podpor ki jih je družba dobila le-tos od ministra Pucelja in sicer tako družbina centrala kakor tudi njene podružnice. Vse podpore, ki jih je družbi naklonil oziroma preskrbel minister Pucelj, znašajo letos preko pol milijona dinarjev. (Tu nastanejo v dvo-rani frenetične ovacije ministru Pucelju.)

Tajnik inž. Lah poda nato računski zaklju-ček za l. 1925, ki predvideva »družbenih ak-tiv« oziroma pasiv za 1.779.506 Din in skup-nega prometa v iznosu 1.700.000 Din. Čisti dobiček družbe je znašal 11.151 Din.

Predsednik Sancin prebere nato laskavo re-vizijsko oceno blagajniškega poročila, nakar predlaga župnik Piber, da se izreče odboru absolutorij, kar je bilo soglasno sprejeto.

Delegat Blatnik iz Velenja se boji, če ima družba naložen kak denar v Slavenski banki. Predsednik Sancin ga pomiri z zagotovilom, da ga nima.

Najzanimivejša točka občnega zbora so bile volitve. Za skrutinatorja za kranjske glasove sta bila nominirana Urek in Brenčič, za šta-jerske glasove pa Jan in Jug. Za predsednika je bil zopet izvoljen g. Ivo Sancin, ki je do-bil 119 glasov, njegov protikandidat P. Haupt-man pa 57.

Izid pol ure trajajočih volitev ni spremenil bistvene sestave glavnega odbora.

Za Kranjsko so izvoljeni: Ivo Ažman, A. Globevnik in Lovro Petovar s 119 glasovi proti 57, kolikor so jih dosegli njihovi proti kandidati.

Za Štajersko so izvoljeni Mihael Brenčič, Jakob Jan in Miha Hrastnik z 98 glasovi pro-ti 45 glasovom nasprotnih kandidatov. Na Kranjskem so zmagali kandidati SKS, na šta-jerskem kandidati SLS.

Nato so se obravnavali še predlogi o pro-slavi stošestdesetletnice družbinega obstoja prihodnje leto in nekateri predlogi, tičoč se povzdi našega kmetijstva, nakar je pred-sednik ob pol dveh popoldne zaključil občni zbor.

Ivo Grahor:

SLOVANSKA POLITIKA.

II.

Čehi so dokazali, da razumejo svojo na-logo na zapadu. Otrčali so se verske in po-litične tuje oblasti in kot zvesti Husiti, v boju za narodnost dokazali svojo kulturno silo. Mislim, da ni treba naštevati njihovih mož od Komenskega do Masaryka. Slovanska mi-sel je pri njih najbolj dozorela in jim iz-ročila vodstvo nad avstrijskimi Slovani. Da so Čehi poznali slabe strani panslavizma nam kaže znani stavek Palackega: »Rusija je da-leč, ampak dobro, da je daleč!« V avstrijskem parlamentu se niso mogli zanašati na Poljake, a tudi to so razumeli in jim odpu-stili. Skrbeli pa so za notranjo organizacijo Slovanov in ustvarili Sokola, gojili so vse-slovanski pokret in delali tudi praktično, podpirajoč Lužiške Srbe. Torej so bili poli-tično najbolj pripravljeni.

Českoslovaška republika je moderna drža-va. Zato so tem važnejši njeni cilji, tem ža-lostnejši spor česko-slovaški. Čehi niso znali

rešiti slovaškega vprašanja, ker so podoen-jevali razvoj Slovaške, vpliv klerikalizma in madžarstva. Tako se je zgodilo, da so po-stali v republiki prej Nemei državen narod kot pa Slovaki. Pri tem vprašanju ne sme-mo biti površni. Baš v moderni državi ni prvo narodnost, temveč gospodarstvo in to-rej tudi odločuje gospodarska moč. 3 mi-li-joni Nemcev predstavljajo organizirano in agresivno gospodarsko skupino. Pridobitev Čehov ostanejo kljub temu oni napol ger-manizirani deli naroda, s katerimi so se ta-ko ojačili, da lahko tekmujejo v modernem svetu. Iz nove zgodovine Čehov pa črpamo pomenljiv nauk, da moramo zdaj še bolj ja-čiti naše prirodne vezi kakor v preteklosti. Slovani brez slovaške kulturne smernice ne morejo najti politične skupnosti.

O južnih Slovanih smo vajeni govoriti pod vtisom dnevnih dogodkov. Ta način je razumljiv, a ni pravilen. Balkanski polotok je zemljepisno in narodnostno evropski vo-zel, ki se je, napojen z dvema kulturama, razgrel pod slovanskim preporodom. Rusija je segla na to zemljo in prenesla s tem tež-šče boja za pot v Meko Azijo. Pomagala je narodom v osvobodilnih vojnah, a jih ni znala in ni mogla voditi dalje. Tuja dinastija vlada Bulgarom po volji Nemcev za »Drang nach Osten«.

Bulgari se od l. 1912. oddaljujejo od slo-vanske politike. Stambolijski je bil svetla točka v germanofilskem morju bulgarske in-teligence, ki bo končno morala spoznati, da je bodočnost Bulgarov na Balkanu — slo-vanska. Spor za Makedonijo ne sme ostati večen. Ustvarila ga je zgodovina na tleh bizantinske kulture po prihodu Turkov in z njihovim porazom. Šaj so tu ostanki starih narodov pomešani s Slovani in Turki. Ma-kedonci se prištevajo k nam, a neboje biti ne Bulgari, ne Srbi. Danes se vrši boj za ozemlje. Narodnostni boj je sekundaren. Kot ozadje Soluna ima dežela gospodarski in strateški pomen, kar je zmotilo tudi jugo-slovanske državne, da so nasilno potlačili makedonski separatizem. To izkorišča Bul-garija in z njo Grška, ki ima Solun. Make-donijo bi mogla umiriti le pravočasna ure-ditev srbske uprave in politike. Dokler ne rešimo tega vprašanja ne bo miru na Bal-kanu. Zdi se, da je Italija na ta račun že skovala protislovanski obroč in se z dovo-ljenjem Anglije seli v Albanijo.

(Dalje prih.)

KRATKE VESTI.

Turčija bo naročila letos dve križarki, več torpednih in večje število obrežnih baterij. Obenem je poslala veliko križarko »Goeben« v St. Nazaire kjer bo križarka temeljito popravljena. Križarka se bo potem imenovala »Selim«.

Zaupno poročilo ameriškega finančni-ka Kammererja o poljskem gospodarstvu in valuti sta ukradla dva uradnika iz fi-nančnega ministrstva in ga izročila neki tuji velesili.

Občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo.

Včeraj dopoldne se je vršil v dvorani »Mestnega doma« občni zbor najstarejše slo-venske korporacije »Kmetijske družbe« za Slovenijo. Občnega zbora se je udeležilo 260 delegatov posamezni družbinah podružnic iz vse Slovenije.

Občni zbor je ob 11. otvoril družbin pred-sednik g. Ivo Sancin, ki je pozdravil vse na-vzoče delegate, zastopnika obeh velikih župa-nov, posebno pa ministra Ivana Pucelja, kate-rega so zborovalci živahno aklamirali.

Nato se je predsednik v lepih besedah spomnil umrlih članov Zupančiča, sestre Ber-narde Grošljeve, šolskega nadzornika Černa-goja, učitelja Gvardijančiča in strokovnjaka Skaličkega. V spomin vseh omenjenih so na-vzoči vstali in zaklicali »Slava!«.

Vzpričo današnjega kraljevega praznika so zborovalci napravili ovacije kralju. V svojem nadaljnjem govoru je predsednik izjavil, da je šla družba točno svojo pot brez ozira na različna prepričanja svojih članov. Vedno je poskušala biti neko nevtrarno torišče, boreč se le za skupne interese svojih članov. Ker kmet nima svojega zastopstva, kakor ga ima trgovec v Trgovski zbornici in delavec v De-lavski zbornici, mu nadomešča to zastopstvo Kmetijska družba ki vrši svoje naloge brez razlike na levo in desno.

Nato je prečital družbin tajnik inž. Lah poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1925. Tajniško poročilo vsebuje najprej oris notranje družbine organizacije, nato na krat-ko obrtanje delovanja družbinah podružnic, ki pa je bilo zelo nepopolno.

Družbino glasilo je »Kmetovalec«, ki je strokovnjaško urejevan, le škoda, da je še vedno mnogo družbin članov, ki ga pušča-jo nerazrezanega na mizi. Radi nizke člane-rine in naročnine je list pasiven.

Kmetijska družba je vršila tudi pouk v kmetijstvu in je prirejala kmetijske tečaje. Posrečilo se ji je doseči, da so njene vloge na državne urade kolkovanja proste. Družba je pogosto intervenirala pri raznih oblastih v splošnih interesih, tičočih se kmetijskega sta-nu.

Leta 1925 ni dobila od države več podpore, kakor 67.333 Din, znamenje, da ni bil tedaj noben Slovenec v vladi. Ko je letos vstopil v vlado g. Pucelj, so se podpore znatno zvi-šale. Čeprav se ima blagovni oddelek boriti s hudo konkurenco je vendar razprodal 191 vagonov blaga za skupno vsoto 5.880.000 Din. Obžalovati pa je, da pozna naš kmet svoje kmetijske gospodarske organizacije le tedaj, ka-dar je v stiski.

G. Sancin navede nato dolgo vrsto raznih

Jaz bi temu načelu dodal še drugo: kar se tiče vojaških zadev, je treba maso šele vzgojiti.

In to je globoka resnica!

Vzemimo na primer, ako hočete, povprečnega Francoza. Postavite ga pred 42 cm granato, to se pravi najkolosalnejšo iznajdbo avstro-nemškega topništva.

Rekel vam bo: »To je res popolno uniče-valno sredstvo. Nemogoče je napraviti kaj boljšega!«

In vendar so Nemci iznašli še nekaj boljšega!

Steklarski mojstri v Turingiji so v tem oziru da-leko prekosili Kruppove in Skodove tovarne in njih inženjerje!

Njim se ima Nemčija zahvaliti, da je mogla ob-orožiti svoje agente, ki so delovali v inozemstvu, s ta-ko mogočnim strojem, da je bil kar se tiče doseženih uspehov, stokrat bolj škodljiv kot 42-cm granata.

In to stvar je bilo mogoče prenašati v žepu in tehtala je točno 50 gramov!

Sovražnik je s tem lahko razstrelil tovarno, kanalizacijo ali kar je bilo še bolj nevarno, smodnišnico, ladjo ali celo municij-sko skladišče.

To je bil svinčnik!

Sami veste ravno tako dobro kot jaz, da svinčnik zavzema zelo malo prostora in razen tega se ga človek nepréstano posluhuje. Lahko ga pozabi kjerkoli...

celo v žepu, če to ni njegov žep, ali v kupu listin... če te listine niso njego-va last.

Nesreča je bila, da so se ti svinčniki nahajali ve-dno tam, kjer se ne bi smeli nahajati. Takoj bomo vi-deli, zakaj.

Našli so jih enkrat v tovoru bombaža, drugič v zalogi razstrelilnih snovi!

Našli so enega celo v postelji lepe ženske... ki je bila špijonka!

Lahko si mislite, da so bili to svinčniki čudne vrste.

V Švici, kjer sem se specialno bavil z delovanjem gospoda von R., nemškega poslanika, in njegovih agentov, sem čul prvič govoriti o teh svinčnikih.

Neko jutro, bilo je točno 19. avgusta 1916., sem pri čitanju dnevnika »Gazette de Lausanne« za-pazil sledeči članek:

»Prošli teden je na prošnjo italijanske vlade švi-carski preiskovalni sodnik v družbi profesorja R. A. Reissa, direktorja policijskega znanstvenega laborato-rija na univerzi, pregledal kovčke in prtljago, ki so ostali zapuščeni v garderobi na glavnem kolodvoru v Lausannu.

(Dalje prih.)

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

— To je res občudovanja vredno, sem vzkliknil, in je gotovo eno največjih junaštev v vojni!

Moj prijatelj se je nasmehnil, potem pa je dejal.

— O, kakšni ste Francozi! Tako brezpomembno stvar imenujete junaštvo? Kako boste torej imenovali to, kar se vrši sedaj pred Verdunom? Mi smo vzdržali štiri ure proti Hunom! Toda oni tam doli pri Verdunu pa vztrajajo že šest mesecev proti vsej nemški armadi. To dejstvo je pač največje vojno junaštvo.

In med tem ko je govoril, so se dvignili vsi oficirji, ki so se nahajali v sobi in ki so imeli v svoj gumbnici znak Viktorijinega križa, najvišjega angleškega odli-kovanja, se obrnili proti zidu, kjer je visela karta fronte z napisom Verdun, ter vojaško pozdravili.

Ne vem nič lepšega, kot ta pozdrav junaških mor-narjev junaškim vojakom!

8. poglavje.

Satanska iznajdba nemškega generalnega štaba.

V zadevi protišpijonaže obstoja načelo, kojega isti-nitost vsak čas potrjujejo dejstva. To načelo je sledeče: resnica je včasih lahko zelo never-jetna.

Dnevne vesti.

IZJAVA.

V št. 91. z dne 24. aprila 1926 smo objavili na tem mestu članek »Pirova zmaga protideklaracij«, v katerem smo očitali klubu samsostojno-demokratskih učiteljev, da so na zborovanju društva učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico zmagali z načinom agitacije, katere bi se sramoval vsak pošten človek, da so uporabili ostudno osebnost, gonjo, da so nekateri upravitelji izvajali teror, grozili z obračunanjem, in da so med učitelstvom ljubljanskega okraja nekateri nezakonitim potem zasledili sedanja mesta. Obžalujemo, da je ta članek izšel v našem listu in njegovih trditvev ne vzdržujemo, s čemer dajemo prizadetim polno zadoščenje. Uredništvo.

PRAZNOVEREN POSLANEC.

Neki beograjski list je pred kratkim poročal o praznovanju beograjskih prebivalcev. Med drugim je poročal tudi o poslancu, ki nikdar ne gre v nobeno vas, če preleti pred vstopom v vas njegovo pot črna mačka. Njegovi politični nasprotniki so izvedeli za to babjevernost in so najeli ljudi, ki so naložili črni maček ter jih redno spuščali pred poslancem, kadar je hotel iti ta v vas na agitacijo. Poslanec se je sicer čudil, odkod nenadoma toliko črnih mačk, a vseeno je ostal zvest svojemu praznovanju in črne mačke mu bodo pri prihodnjih volitvah vzele mandat.

Kakor je mešno to praznovanje, tako pa dolgo še ni najhujše. In zdaj se nam, da imajo naši narodni očetje še marsikatero drugo prazno vero, ker resnično delo naše skupščine je takšno, ko da bi vsem poslancem preletela pot pred vstopom v skupščino — črna mačka.

Ni čuda, če je zato po vsakih volitvah — tudi maček volivcev vedno večji.

Radovedni smo le, kdo bo teh pravih mačkov prej sit ali volivci, ali pa poslanci.

Upamo, da volivci!

Veliki župan dr. Vilko Baltić in soproga sta priredila včeraj dne 16. t. m. ob 20. uri v županijski palači slavnostni obed v proslavo rojstnega dne Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra I. Tega obeda so se udeležili: Ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič, častna dvorna dama Njenega Veličanstva kraljice Marije gospe Franja Tarčarjeva, divizijski general Danilo Kalafatić, komandant dravske divizijske oblasti in soproga, italijanski generalni konzul marko Lodovico Gavotti, konzul čehoslovaške republike dr. František Resl, konzul francoske republike Joseph Paul de Flach in soproga, konzul kraljevine Belgije Milan Dular in soproga, častni vicekonzul kraljevine Španije Milko Hribar, rektor ljubljanske univerze dr. Franc Lukman, podpredsednik višjega deželnega sodišča dr. Anton Rogina, finančni delegat dr. Karl Šavnik in soproga, vladni svetnik Anton Mencinger, komisar stalnega mesta Ljubljane in soproga, predsednik odvetniške zbornice dr. Danilo Majaron in soproga, predsednik notarske zbornice Aleksander Hudovernik in soproga, predsednik zbornice za trgovino, obrt in industrijo Ivan Jelatin ml., predsednik zdravniške zbornice g. dr. Vinko Gregorič, predsednik inženjerske zbornice inž. Milan Suklje in soproga, prota Dimitrije Jančević in soproga, odvetnik dr. Dinko Puc in soproga in sreski poglavar Stanko Novak.

Krajevni odbor Rdečega križa SHS v Trzinu za poplavlence. Z veliko poštrevnostjo je priskočil na pomoč poplavljenemu krajevni odbor Rdečega križa v Trzinu. Nabral je v gotovini 16.423.50 Din, večjo množico obleke in živit. Te darove je deloma razdelil najpotrebnejšim poplavljenim, znesek 11.433 dinarjev je pa poslal oblastnemu odboru Rdečega križa v razdelitev. — Za to izdatno pomoč iztekamo krajevni odboru Rdečega križa najiskrenejšo zahvalo. — Posebno pa se zahvaljujemo tamošnjemu učitelstvu na poštrevnem delovanju. — Naj bi ta človekoljubna akcija našla mnogo posnemalcev.

Novi parniki »Jadranske plovidbe«. »Jadranska plovidba« se pogaja z neko angleško družbo glede nakupa dveh novih velikih parnikov s tonazlo 4.000 ton. Pogajanja so uspela tako daleč, da utegneta priti parnika že začetkom prihodnjega meseca v naše vode.

Iz imenika zdravniške zbornice za Slovenijo. Iz imenika zdravniške zbornice za Slovenijo je izbrisan dr. Ludvik Sinković, zasebni zdravnik na Gornji Polskavi, ker se je preselil v Zagreb.

Iz justične službe. Kancelist Fran Drašler pri okrajnem sodišču v Kranjski gori je premeščen na oddelku B stola sedmorice v Zagrebu.

»Uradni list« št. 115 z dne 14. decembra objavlja uredbu o organizaciji in ureditvi pouka zaslišnih šol v ljubljanski oblasti in tarifno obvestilo o direktnem blagovnem prometu med postajami železnice kraljevine SHS na eni strani in postajami kraljevine Danske, Norveške in Švedske na drugi strani v prevozu skozi Nemčijo, Avstrijo, Čehoslovaško in Madžarsko.

Most pri Tacnu. Asanacijska dela pri ožroženem rečnem stebru deželnega mostu čez Savo v Tacnu so imela predvidoma popoln uspeh in je obstoj mostu zagotovljen. Z ozirom na to je most zopet odkrit za osebni in vozovni promet, razen tovornih avtomobilov. Vsa vozila morajo pasirati most v počasnem tempu. Se obstoječe omejitve prometa bodo ukinjene čim se železna mostna konstrukcija dvigne zopet v prvotno lego. Most v Medvodah bo odprt za splošni promet predvidoma v nedeljo 19. t. m.

Mlekarsko društvo za Slovenijo. Na vprašanja kdaj se ustanovi mlekarsko društvo za Slovenijo, sporočamo tem potom, da se društvo ustanovi, ko bodo vsestransko od-

govarajoča pravila izdelana. Pravila študira v zato določen odbor. — Mlekarsko društvo za ljubljansko okolico. Božidar Florjančič, t. č. predsednik.

Smuški tečaj na Pohorju. Mariborska podružnica SPD priredi za Božič (med katol. in pravoslavni božičnimi prazniki od 24. t. m. do 3. oziroma 9. januarja 1927) redni smuški tečaj za novince in dr. pri Mariborski koči 1080 m na Pohorju. Pouk bo brezplačen, tečaj bo vodil g. Rudolf Badjura, referent za turizem iz Ljubljane. Celokupna oskrba (zajtrk, kosilo, večerja in zakurjena soba) za dan in osebo znaša za udeležence tečaja Din 40. — Snežne razmere so zelo ugodne. Novince opozarjamo, naj se pri nabavi smučarske opreme obrnejo na starejše smučarje, da ne prinese s seboj napačne ali nerabne opreme. Najbližji dohod v Mariborsko kočjo (od juga) je iz železniške postaje Hoče (3 ure) ali iz Maribora 3 ure. Priporočamo odhod z jutranjim vlakom. Prijave za udeležence smučarskega tečaja sprejema Mariborska podružnica SPD Maribor.

Knjževna lastnina v sovjetski Rusiji. Pravkar je izšel v sovjetski Rusiji zakon o avtorski lastnini. Komunistična država, ki oficijelno ne priznava privatne lastnine, priznava s tem zakonom avtorsko pravo. Zaščitni rok za avtorja samega je določen na 25 let, za njegove dediče pa na 15. Zaščitna so vsa dela, ki izidejo v Rusiji, bodisi da so njihovi avtorji državljani sovjetske Rusije, bodisi da so inozemci, vendar pa ima država pravico, da avtorja vsak čas ekspropriira. Prav tako si prilasti država vsak čas lahko pravico do prevoda. Tudi prevodi uživajo pravno zaščito.

Francosko-sirijska zračna proga. Ob priliki proračunske debate v francoskem parlamentu se je pretresalo med drugimi tudi vprašanje zračne zveze Marseille—Sirija. Sklenjeno je bilo, da naj vodi ta zračna proga čez Balkan.

Množestveni odpusti iz rdeče armije. Iz Rige poročajo: Več sto oficirjev rdeče armije bo odpuščenih. Mesto njih bodo sprejeli v armado nemški oficirji.

Mednarodna visoka šola za politiko. Profesor zgodovine in avstrijski zastopnik v predsedništvu instituta za duševno sodelovanje, ki ga je ustanovila Zveza narodov, Dopsch, je govoril te dni na nekem dunajskem zborovanju Zveze narodov o organizaciji in načrtih instituta. Pri tej priliki je omenil, da namerava ustanoviti institut mednarodno univerzo za politiko.

Snežni zameti v Hercegovini. Skoraj po vsej Hercegovini močno sneži. Na mnogih krajih je onemogočen vsak promet. Obenem so se pojavile, osobito v gorskih krajih tolpe gladnih volkov in medvedov, ki povzročajo prebivalstvu veliko škodo.

Spalna bolezen je izbruhnila med vojaštvom v Brnu. Zdravniški vzrokov tam neobičajne epidemije doslej še niso mogli ugotoviti.

Železniška nezgoda. Te dni se je pripetila na progi Osijek—Našice železniška nezgoda, ki bi bila imela lahko katastrofalne posledice. Na mestu, kjer se križa železniška proga s cesto, ki vodi v Vinkovce, se je namreč zlomila os vagona, v katerem so se vozili samo šolarji. Ker je bil vagon dobro pripet, ga je vlekel vlak dolgo časa dalje. Po čudnem naključju pa tega razven šolarjev ni nikdo opazil. Nenadoma pa je skočil vagon s silnim trčenjem s tira. Med otroci je nastala silna panika. Strojevodja je vlak ustavil. Če bi se to ne bi bilo zgodilo, bi bil padel vagon preko nasipa ter bi bil poignil s seboj še druge vozove in bi bila nastala velika katastrofa, tako pa se šolarjem ni zgodilo nič hujšega kot da je odneslo par od njih neznatne kontuzije.

Kar je iskal je našel. 56 letni Boško Gjurić v Mostaru je bil te dni hudo pijan. V tem stanju se je vozil po mestu v diru s konji. Dasi so konji telkli, kolikor so mogli, je bilo to Gjuriću še vse premalo. Bihal jih je na žive in mrtve. Končno so zavozili preplašeni konji v Neretvo, kjer so z Gjuričem vred utonili.

Avtomobilska nezgoda romunske kraljice. V terek je prišlo v Bukaresti do karambolaže med avtomobilom romunske kraljice Marije in nekim kmetskim vozom. Voznik je baje avtomobil pravdašno zagledal, ni se pa hotel izogniti. Avtomobil je bil precej močno poškodovan, tudi šofer je odnesel tako težke poškodbe, da dvomijo, da bi ostal pri življenju. Kraljica je ostala nepoškodovana ter je nadaljevala vožnjo v nekem drugem avtomobilu. Kmetu so zaprli.

Obesil se je na drevo ob cesti, ki vodi mimo Prvačine Franc Mlečnik, doma iz okolice Prvačine, stanujoč v Gorici. Povod samomora: dolgotrajna brezposelnost. Mlečnik je izvršil samomor baš na dan, ko je poteklo 30 let, odkar si je končal življenje na sličen način njegov oče.

19 potresnih sunkov so čutili v eni pretekli noči na severni obali otoka Jave. Potresni sunki so povzročili veliko materialno škodo. Človeških žrtev ni.

Ceden policijski stražnik. Te dni je stal pred dunajskimi sodniki bivši policijski stražnik Josef Stauffer. Mož je poročil neko židinjko, ki mu je rodila dele ženskega spola. Ker Stauffer ni hotel pristati na to, da bi bil otrok vzgojen v židovski veri, se je žena z njim spila in prišlo je do razporeke. Sodišče je odločilo, da ima otroka vzgajati oče na lastne stroške. Čez par mesecev se je peljal Stauffer z detetom v Budimpešto. Vrnil se je sam. Dejal je, da je otrok v Budimpešti prav dobro spravljen. Čez več mesecev pa se je izkazalo, da je pustil policijski stražnik svojega otroka v Budimpešti v neki veži. Dva meseca nato je otrok vsled črevesnega katara umrl, dočim je prejemal Stauffer še več mesecev, do svoje aretacije zanj doklade. Pri obravnavi se je vrli policijski stražnik izgovarjal, da je čakal v bližini veže toliko časa,

da je videl, da so otroka odnesli, ne da bi se mu pripetilo kaj zlega, sicer pa, da ga je prišla k njegovemu zločinu — beda. Ta izgovor pa ni držal: Stauffer je bil obsojen na dva meseca ječe, in sicer z ozirom na to, da je obsojen že enkrat radi tatvine, brez-pogojno.

Krvav pretep radi dekleta. Srbobranski kmet Zarko Dinjaški se je izprehajal te dni z dvema prijateljema po Srbobranskem korzu. Med številnimi izprehajalci se je nahajal tudi trgovski pomočnik Nestor Manojlovič, ki je spremljal dve dekleti. Iz neznanega vzroka se je obregnil Dinjaški ob eno od deklet. Razjarjen ga je slavlil radi tega Manojlovič na odgovor, poklical stražnika ter mu dejal: »Aretirajte tega prasca...« Dinjaški je bil radi tega hudo razžaljen. Sklenil je, da se bo nad žaljivcem maščeval. Ko je bila promenada končana ter se je vračal Manojlovič sam proti domu, ga je Dinjaški ustavil, prijel za roko ter ga namlatil s palico po glavi. Manojlovič, ki je na glavi močno krvavel, je segel v žep, potegnil revolver ter oddal na Dinjaškega več streliv. Dinjaški se je zgrudil in odpeljati so ga morali z izvoščkom domov, od tam pa v bolnico. Ena od krogel mu je namreč obšla v prsni kosti, mož bruhal kri, njegovo stanje je brezupno. Manojlovič, ki je tudi precej močno poškodovan, je ostal v domači oskrbi. Zagovarjal se bo »na prostih nogah«.

Strašen konec boksmatcha. V Hartfordu (Connecticut) se je vršil te dni boksmatch med francoskim boksarjem lahke teže Charlesom Pegulihanom in bostonskim boksarjem težke teže Elmerjem Friedmanom. Friedman je dal prvi Pegulihanu tak silen udarec po glavi, da mu je zdrobil črepinjo. Pegulihan, ki je nastopil v Zedinjenih državah to pot prvič, je poškodbi seveda podlegel. Friedmana so vtaknili v luknjo.

Vlomilec v vinskem sodu. Ko je šel te dni pozno ponoči službujoči orožnik mimo kavarnar »Ohrček« v Beogradu, je čul v temnem lokalu sumljiv ropot. Poslušal je nekoliko časa in ker ropot ni prenehal, je šel na policijo ter stvar prijavil. Dežurni policijski uradnik se je podal z njim, dvema drugima orožnikoma in nekim mehanikom takoj na lice mesta. Ker se je čul še vedno sumljiv ropot, je poklical dežurni dva pasanta kot priči ter dal lokal odpreti. Sprva ni bilo videti ničesar, kmalu pa so opazili na blagajni sledove poizkušene vloma. Toda vlomilec ni bilo nikjer. Končno je slišal eden od orožnikov da v nekem velikem sodu nekdo diha. Dignil je pokrov in na prijetno iznenadenje so zagledali prisotni, da je čepel v sodu eleganten mladenič. Orožniki so fanta uklenili ter gnali v »kvart«, kjer so spoznali v njem na še prijetnejše iznenadenje že dolgo iskanege nevarnega vlomilca Milana Kuzmanovića. Oddali so ga sodišču.

Zanimiva aretacija madjarskega slikarja. Ko je prispel te dni budimpeštanski vlak v Subotico, je skočil s strehe enega od vagonov neznan mladenič ter jo hotel urnih krakov pobrisati s kolodvora. Dva detektiva sta pohitela za njim ter ga aretirala in odvedla na železniški komisariat. Tam se je legitimiral kot Mihael Tot, madjarski državljani, po poklicu akademski slikar. Izjavil je, da ima pri sebi sedem slik, ki jih na Madjarskem ni mogel prodati, vsled česar je hotel poiskusi svojo srečo v Jugoslaviji. Ker ni imel denarja za vožnjo, se je pripeljal v Subotico na strehi vagona. Policija mu je slike zaplenila. Prodane bodo na javni dražbi. Iz izkupička se plača carina in vožnja s pripadki, slikarja bodo pa poslali odgonskim potom nazaj na Madjarsko.

Zadnji čin zločinca. Iz Pariza poročajo: V bližini železniške postaje Tonnere je skočil iz dvrečnega osebne vlaka neki individij ter oddal na službujočega železniškega uradnika par streliv. Prihiti so orožniki, ki so ga hoteli prijeti, možakar je zbežal ter streljal med begom tudi na orožnike. Ko je bil že od vseh strani obkrojen ter je uvidel, da ne uteče, si je pognal kroglo v srce in obležal na mestu mrtve. Policija je ugotovila, da je identičen s pobeglim zločincem Massarijem, ki je pobegnil pred par dnevi iz ječe v Genovi.

Pobuna na parniku. Te dni je prišlo med mornarji na francoskem parniku »Pasteur«, ko se je nahajala v budimpeštanski lukii, do pobune. Ko je imel parnik odpluti, niso bila izvršena za odhod potrebna dela. Zato je ukazal poveljnik ladje, da mora vse moštvo v štiristopih nastopiti. Mesto tega pa je začelo moštvo zabavljati čez razmere na parniku ter komandanta insultirati. Oficirji so uvedli preiskavo, ki je ugotovila, da sta bila kolodvorje dva mornarja — Rumuna. Komandant je poklical na pomoč madjarsko policijo, ki je vzpostavila s taktičnim posredovanjem zopet red in mir. Rumuna sta bila izročena rumunskemu konzulatu. Nato je parnik mirno odplul.

Praznovanje na Poljskem. V Slupijih na Poznanjskem se je prikazala te dni parversko blaznim ljudem Marija. Vest o srečnem dogodku se je razširila z bliskovito naglico po vsej okolici in pričel se je nezasičen naval božjepotnikov na blaženi kraj. V par dneh je obiskalo Slupije nad 30.000 praznovernih ljudi. Železniška uprava je morala uvesti posebne vlake, na tisoče pobožnih ljudi se je pripeljalo z vozovi in avtomobili, na tisoče pa jih je priromalo v od matere božje Marije favorizirani kraj »per pedes apostolorum«. Naval je bil toličen, da so pomandrali ljudje v okolici Slupij daleč naokrog vsa polja.

Milijonska poneverba. Iz Rima poročajo: Policija je aretirala uradnika spedijske tvrdke Gonard v Postojni Svicarja Altenberga, računskega uradnika Rivola s Sušaka in blagajnika filijalke, ker so ogoljufali erar za 200 milijonov lir. Omenjeni uradniki so poneverjali carino ter utihotapljali ocarinjeno blago na zvit način v Italijo.

Pingiran roparski napad. Strojevodja Stjepan Preložnjak se je zglašil eno pretekli noči nenadoma na zagrebški policiji ter prijavil, da sta ga napadla na ulici, ko je go-

voril z nekim dekletom, dva neznana lopova, ga vrgla na tla ter mu odvzela listnico z vsebino 20.000 Din. Ker se je zapletel Preložnjak pri natančnejšem zaslišanju v prošlovja, so ga pridržali v zaporu. Drugo jutro je priznal, da si je stvar v pijanosti izmislil ter hotel policijo »potegniti«.

Cerkvena tatvina v Istri. Te dni je bila izvršena v Klancu v Istri drzna cerkvena tatvina. Okoli ene ponoči je začel župnik pod svojo spalnico velik hrup. Vstal je in začel klicati — bili so tatovi. V cerkev so prišli skozi okno, ki so ga poškodovali. Ker niso mogli odpreti tabernaklja, so ga razdejali. Ukradli so iz njega ciborij in malo posodo za hostije. Hostije so deloma odnesli, deloma pa razmetali po cerkvi. Ukradli so tri križe in oropali tudi krstni kamen. Povzročili so občutno škodo, to pa tembolj, ker je bila cerkev tudi pred 2 letoma okradena. Po izvršenem delu v cerkvi so hoteli urediti roparji z velikim železnim drogrom v župnišče. Ropot je zbudil župnika, ki jih je s svojimi klici na pomoč pregnal. Oblasti upajo, da dobe lopove kmalu v pest.

Hribolazec, ki je padel na napačno stran. Nenavadno smolo je imel te dni neki avstrijski alpinist. Pri plezanju po gorah ob italijanski meji je namreč izpoddrlil in telebnil na italijanski teritorij, kjer je obležal težko poškodovan. Našli so ga karabinerji. Ker ni imel potnega lista, so ga prepeljali v bolnico za inkvizicije ter mu povedali, da bo moral odsedeti, ko ozdravi, oblatigati kazni. Hribolazec je odvrnil melanholično, da je prišel na italijanski teritorij »popolnoma neholet«.

Ali je ime Mussolini psotka ali laskav izraz. Neki stanovjski najemnik v Bruslju je afiširal v hiši lepak, na katerem je imenoval hišnega gospodarja strašnega tirana, hišnega oskrbnika pa »Mussolinija«. Oba sta se čutila žaljena ter sta vložila tožbo. Prvo-instančno sodišče je spoznalo najemnika v obeh slučajih krivim. Obsojenec je vložil priliz ter trdil, da je imel Mussolini laskav izraz ter da pride lahko do neprijetnih diplomatičnih zapletitjav, če bo sodišče drugega mnenja. Senat si je pomagal iz zadrege na ta način, da Mussolinija ni ocenil ter obsodil obtoženo samo zaradi izraza »strašen tiran«.

Zlati zakladi v Schönbrunu. Kot znano, trdi avstrijski iskalec z bajanico (čudežno šibico), stotnik Levin, da so zakopani v schönbrunskem vrtu zlati zakladi. Sedaj je dobil Levin dovoljenje, da sme domnevne zaklade v Schönbrunu poiskati in izkopati.

144 dedičev. Iz Pozna poročajo: Te dni je umrl v Peru-u milijonar František Prohaska iz Olomuca. Ker ni zapustil nobene oporoke, je pozvalo sodišče neznane dediče, da naj se javijo. V treh dneh se jih je javilo nič manj kot 114.

Izšla je letošnja 12. številka »Prerodac«. Vsebinska je sledeča: Mirko Kunčič: Naše ženstvo in protialkoholno gibanje. — Prav je povedal! — M. K.: Ne kloni pod udarcem! — Kriha: Nekaj vtisov iz Francije. — Iz aktov društva za skrbstvo alkoholikov. — Sajsevedko: Mr. Johnson — vodja ameriških promocijonistov v Ljubljani. — Ali res nimamo časa? — Listek: Kovač Franc: Med potom. — Pod drobnogledom. — Naš pokret. — Dopisi. — Drobšč. — Slovastvo. — Listnica uredništva in upravnitva.

Pri nakupu oblek za Božič in Novo leto dajemo znaten popust, nakar slavno občinstvo najljubneje opozarjamo. Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova 3.

Ljubljana.

Slavnostna predstava v drami. V proslavo rojstnega dne Njega Veličanstva kralja Aleksandra I. se vrši v petek, dne 17. t. m. v dramskem gledališču slavnostna predstava. Vprizori se Golieva pravljica igra »Triglav-ska bajka«. Pri tej predstavi nastopi po večletnem predsedku zopet na našem odru ga Avgusta Danilova, ki po svojem povratku iz Amerike nadaljuje umetniško delovanje v slovenski drami. Vlogo Babuške je prevzela vsled obolenja ge Medvedove, ki je kreirala to simpatično staro pri premijeri. Predstava se vrši za red D. Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Trgovine na kraljev rojsten dan. Z ozirom na včerajšnje časopisno obvestilo g. velikega župana, da naj bi bile na rojstni dan Nj. Vel. kralja Aleksandra trgovine zaprte, obveščamo naše službe božje od 11. do 12. ure predpoldne. Sprejeli smo namreč obvestilo mestnega magistrata, da se prične služba božja ob 11. in ne ob 10. uri. Ostali čas bodo trgovine odprte kot vsa leta doslej. Vsa koletno prerekanje z državnimi oblastmi glede načina praznovanja posameznih državnih praznikov postaja že odlojeno. Radi tega bo podpisano načelstvo ponovno pozvalo mero-dajne oblasti, da zadevo že enkrat končnoveljavno zakonito uredijo. To na znanje našim članom. — Načelstvo Gremija trgovcev v Ljubljani.

Zaključek Merkurjeve plesne šole je v soboto 18. t. m. ob 8. uri zvečer v Kazini.

Ker se je sprla s svojim fantom, je izpila 19 letna plačilna natakarcia v kavarni »Central« Ljudmila Janežičeva v svojem stanovanju na Kodeljevem včeraj zvečer večjo količino strupa. Ne srečno dekle najbrže ne bo okrevalo.

Razstava kanarčkov-harcerjev, zlahtnih vrvivev priredi dne 24., 25., 26. in 27. t. m. Društvo za varstvo ptic pevk v telovadnici Liceja, Bleiweisova cesta. Poset razstave od 9. do 18. ure. Vstopnina za odrasle 6 Din, za otroke in dijak 3 Din. — Ker so se oglašili gojitelji kanarčkov iz cele Slovenije kot razstavljalci, bo ta razstava tudi jasno pokazala, kako močno se je že razvila v naših krajih gojitev harcerjev.

Opozorjamo na dijaško predstavo v drami, ki se vrši vsoboto, dne 18. t. m. ob 16. uri popoldne in ob kateri priliki se vprizori Anzengruberjeva narodna igra »Slaba vest« pri znatno znižanih cenah.

Držite se stare navade

in uporabljajte še nadalje davno preizkušeni

Pravi Franckov kavni pridatek.

Ta pocenjuje kavo, jo krepča in ji daje dober okus.
Tudi k žitu spada neobhodno Pravi Franck.

VAŽNA DOLOČBA UPRAVNEGA SODIŠČA ZA SLOVENIJO V CELJU.

Ravnateljstvo Trboveljske prem. družbe v Trbovljah je zaprosilo na temelju § 98 in sl. obč. rud. zakona za razlastitev neklih zemljišč v Retju, Prapretnem in Pleskem, da bi napeljala preko njih elektrovod visoke napetosti iz Retij v Plesko. Sresko poglavarstvo v Laškem je prošnji TPD ugodilo. Kmetje imenovanih vasi so se proti odloku sreskega poglavarja v Laškem pritožili na vel. župana ljubljanske oblasti, ker so se s tem odlokom razlastila nekatera zemljišča, ki so zaščitena z določbami § 17 in 99 r. z. TPD hoče namreč izpeljati svoj elektrovod čez vas Retje, dočim določbo § 17 in 99 r. z., da se ne dajo razlastiti v rudarske svrhe gospodarstva, stanovanjska in druga poslopja, ograjena dvorišča, ograjeni vrti in vsa zemljišča do oddaljenosti 38 m od navedene lastnine. — Vel. župan ljubljanske oblasti je zavrnil pritožbo retjanskih, prapretanskih in pleskih kmetov z utemeljitvijo, da dovoljuje določba § 99 v 3. rudarskemu podjetniku, da more napraviti pod zemljišči, zaščitnimi v § 17 r. z. pod zemljo vodovode, ako jih ne more napraviti drugje, ali jih more napraviti le z brezprimerno večjimi stroški ter da se more analogno uporabiti ta določba tudi za elektrovoode ter konečno s tem, da se mora industriji štiti in podpirati, ne pa ji delati ovire.

Proti tej sodbi so se pritožili kmetje iz Retja, Prapretna in Pleskega na upravno sodišče za Slovenijo v Celju, ki je njihovi tožbi ugodilo. — Svojo sodbo je utemeljilo med drugim tudi s tem, »da gre v predmetnem slučaju za elektrovod v rudarske namene in da je iz predpisov § 17 in 99 r. z. lahko razvideti, da se za rudarski obrat ne more zahtevati odstop sveta, ki je od hiše, hleva, kozoča, najmanj 38 m oddaljen. Če čl. 5 bivšega avstrijskega državnega osnovnega zakona od 21. decembra 1867 je zajamčil lastnino in dopuščal razlastitev proti lastnikovi volji samo ondi in tako, koder in kakor to zakon odreja ter je iz tega razloga vsako ekstenzivno tolmačenje razlastilnih predpisov, kakor tudi analogna uporaba drugih razlastilnih zakonov nedopustna, nego uporaba onega specialnega zakona, ki dovoljuje v določene namene popolno ali delno razlastitev. Ker čl. 37 naše ustave v tem oziru ni ničesar spremenil, ni rudarskem zakonu, veljavnem v Sloveniji, ni dopustno, da bi se zemljišča, omenjena v § 17 r. z. razlastila zaradi elektrovodov, potrebnih rudarskim obratom.

Po čl. 53 z o proračunskih dvanajstih letih za mesec avgust in september 1925 se pa dovoljuje razlastenje privatne svojine ali ustanavljanje služnosti v breme privatne svojine na nepremičnosti zaradi postavljanja in vzdrževanja enlektrovodov v prid občekoristnim državnim oblastem, občinskim in drugim podjetjem. Iz drugega odstavka cit. čl. izvira, da se tudi potreba, obseg in pogoj razlastitve ali služnosti ocenja po načelih in po postopanju, ki je predpisana za druge primere, v katerih se razlasti privatna svojina v onem delu države, kjer leži razlasteno posestvo. Ker obč. rud. zakon dovoljuje razlastitev v rudarske namene sploh in torej tudi zaradi postavljanja in vzdrževanja elektrovodov v rudarske jame ter točno določa potrebo, obseg in pogoj razlastitve, potem se je pač v polni meri ravnati tudi glede omejitve po obč. rud. zakonu, ko čl. 53 omenjenega zakona o dvanajstih letih gotovo ni hotel razširiti za take primere odredbe o potrebi, obsegu in pogoj razlastitve tam, koder je bila razlastitev z izvestnimi omejitvami že prej dopustna. Namen tega člena je le ta, da dovoljuje razlastitev zaradi elektrovodov načeloma tudi pri takih občekoristnih podjetjih, ki sicer za postavljanje in vzdrževanje elektrovodov sploh ne bi imela pravice razlastitve. Ni pa namen tega člena, da bi opravi izvestne omejitve pri načeloma že z drugimi zakoni dovoljeni razlastitvi. Obč. rudarski zakon v svojem § 99 pa ne pozna le omejitve po § 17 r. z., marveč tudi, neke oprostive teh omejitev in sicer za primer gradnje vodovoda v rudarske namene. — Po naziranju upravnega sodišča ni nobenega pravnega razloga, da ne bi se pri rudarskih podjetjih za elektrovoode brez razlike, gre li za pod ali nadzemsko elektrovoode, uporabljali olajševalni predpisi, ki veljajo sicer le za podzemeljske elektrovoode, kajti le v takem tolmačenju bi tudi pri rudarskih podjetjih šlo za razširitev razlastilnih možnosti, kakršne ima v mislih omejen člen in bi se vpošteval tehnični napredek iz z. dobe, ko je izšel obč. rudarski zakon.

Predno bi se pa mogla dovoliti TPD razlastitev delov kmetijskih posestev, zaščitnih z določbami § 17 in 99 r. z., za to, da bi napravila preko njih svoj elektrovod, bi se pa moralo ugotoviti, ali je TPD občekoristno podjetje in da bi se elektrovod na drug način sploh ne dal izvesti, ali da bi se dal le z neprimerno večjimi stroški.

Tako sodba upravnega sodišča v Celju. — Omenjeno bodi, da je višje sodišče v Ljubljani in z njim vrhovno sodišče v Zagrebu že večkrat ugotovilo, da TPD ni občekoristno podjetje, marveč pridobitno podjetje.

Prosveta.

Dva dirigenta vodita orkester Glasbene Matice na koncertu v ponedeljek, dne 20. t. m. L. M. Škerjanec je nadarjen glasbenik, ki se

je s svežimi močmi lotil težke naloge dovesti Matični orkester do tiste popolnosti, ki ga usposablja za dostojno reprodukcijo orkestralnih del visoke umetniške vrednosti. Kot dirigent je miren vreden in premišljen. Partituro Borodinove simfonije, ki je ena njemu najljubših simfonij, obvlada do najmanjše potankosti tako, da bo glasbeni užitek prve vrste, slišati jo precizno našutirano pod njegovo taktirko. — E. Adamič, naš najpopularnejši skladatelj je energičen, temperamenten in preudaren dirigent, ki zna s svojimi sugestivnimi gestami potegniti orkester za seboj ter ga razgibati v točno ritmiko in mu odtehtati pravo dinamiko. Deloval je kot dirigent zelo uspešno v raznih orkestrih v Rusiji in je za časa pariške odsotnosti skladatelja Škerjanca prevzel vodstvo orkestralnega društva, ki jo je v složenem delovanju z njim še nadalje obdržal. Zlasti se je izkazal kot reprodutor lastnih akvarelov in turkestanških pesmi in kot vodja podeželskih koncertov v pretečeni sezoni.

»Zastrupljeno so moje pesmi« je naslov ene izmed 14 pesmi, ki jih je zložil ruski skladatelj Borodin. Borodin je prvi lirik tudi v instrumentalni glasbi. Njegove harmonije so preproste a bogate, njegove melodije plemenite in prekipajoče. Posebno prikupila se je v glasbenemu svetu njegova prva simfonija svetovnega slovesa, ki nam jo poda na svojem koncertu v ponedeljek 20. t. m. orkestralno društvo Glasbene Matice.

Književnost.

Zbornik za umetnostno zgodovino.

Tretji letošnji zvezek naše umetnostne revije, katerega so prejeli naročniki te dni, vsebuje daljšo razpravo o Ivanu Groharju, izpod peresa dr. F. Mesesnele. Letošnja spominska kolektivna razstava del Ivana Groharja, katero je priredila Narodna galerija, je pokazala vso potenco tega velikega umetnika v skoraj popolni vrsti njegovih del. Ta razstava je bila temelj za fiksiranje Groharjeve umetniške fiziognomije in za določitev njegovega mesta v moderni umetnosti sploh, kar je vsebina razprave, opremljene z lepim številom reprodukcij. — Drugi članek tega zvezka obravnava za Slovence zelo važno poglavje; dr. F. Stelč popisuje v njem platična in arhitekturna dela v Beneški Sloveniji in v Slovenskem Primorju ter zaključuje z ugotovitvijo slovenskih stilnih znakov na tem ozemlju, kar je za našo kulturno geografijo prav posebno pomembno. Članek, ki je izšel kot IV. poglavje Epigrafičnih drobtin, obdeluje popolnoma nov material, katerega je marljivi avtor na svojih potovanjih sam nabral. — Dr. Milko Kos v predzadnjem poglavju Srednjeveških rokopisov paleografsko popisuje rokopise različne provenience, med njimi znameniti Lathcenov rokopis »Ecloga de moralibus Job« iz 1. pol. 9. stol. Tudi ta članek je ilustriran. Sledi obširno konservatorjevo poročilo o čuvanju spomenikov s slučajji iz 27 krajev, poročilo o delovanju umetnostno-zgodovinskega društva, Bibliografija, Književna poročila s prispevki V. Steske, dr. Izidorja Cankarja in R. Ložarja. Poročilo o razstavah sledijo Spomini na Ivana Groharja iz peresa dr. F. Vidica; posebno važni so za Groharjevo dunajsko dobo, pa tudi kot karakterizacija človeka Groharja so pomenljivi. — 3. zvezek »Zbornik« se je zakasnil iz tehničnih razlogov; 4. zvezek bo izšel v januarju. Priporočamo ga našemu razumništvu! (Uprava je v Ljubljani, univerza.)

DR. JOSIP SERNEC: SPOMINI.

V Ljubljani 1927. Kom. založba Tiskovne zadruge. S sliko pisatelja in uvodom dr. Ivana Prijatelja. Cena broš. knjigi 86 Din, vezani v celo platno 46 Din, poštnina 3 Din več. Memoarske literature Slovenci nimamo mnogo, dasi bi nam bila v mnogem oziru koristna in potrebna za pogled nazaj in naprej. Lani je umrl v Celju dr. Josip Serbec, eden izmed stebrov spodnje-štajerskih Slovencev in iz vrst prvakov, ki so v polpretekli dobi z veliko vnemo delovali na vseh poljih narodne probuje. Zadnje dni svojega življenja je spisoval Spomine, ki jih je končal 5 dni pred svojo smrtjo in ki so pravkar izšli pri Tiskovni zadruzi v Ljubljani. V njih se nam odgrinja marsikak dogodek iz zadnjih desetletij preteklega stoletja, ko so delovali čitalnice, zborovalni tabori, se ustanovljale posojilnice in hranilnice in se vršili ljuti boji za vpeljava slovenskega jezika v šole in urade. Prijeto kramlja pisatelj o svojih osebnih dogodkih, ko je bil še dijak, vzgojitelj, vojak, odvetnik in deželni poslanec v Gradcu in

maršikaj izvemo od njega o dr. Turnerju, Jurčiču, Sumanu, Gertscherju in drugih. Serbecovi Spomini bodo vzbudili zlasti v mariborski oblasti splošno zanimanje in pozornost. Naročajo se pri Tiskovni zadruzi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Giovanni Boccaccio. Dekameron. Prevodel dr. Andrej Budal. III. knjiga. Založila Tiskovna zadruza v Ljubljani. Str. 258 in 29 slik. Cena broš. 56 Din, v celo platno Din 72 in luksuzna izdaja Din 100, poštnina Din 3 več. Tretja knjiga Dekameron je pravkar izšla. Z njo je dokončano delo, ki ga je začela izdajati Tiskovna zadruza pred letom dni in podala Slovincem v jako lepi in okusni opremi klasično delo svetovne literature. Dekameron vsebuje 100 novel, katerih snov je zajeta iz ljubezenskega življenja XIV. stoletja, opisanega od najnežnejšega čustva do najvišarnejših, najtemnejših strasti. Boccaccio je naslikal v njih vrsto mož in žensk vseh stanov, poklicev in starosti, od vladarjev in najvišjih dam preko menihov in redovnic do najnižje sodrge, a vse polnokrvne in plastične. Pikantne in lasivne povesti so pisane mojstrsko, tako glede tehnike kot glede jezika. Kdor se hoče izvrstno zabavati in iz srca nasmejati, pa ne išče povsod nemoralnosti in pohujšanja, naj knjigo naroči in čita. Odraslim izobražencem jo toplo priporočamo.

Latinsko-slovenski slovar. Sestavil profesor dr. Franc Bradač, docent za klas. filologijo na univerzi v Ljubljani. 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 70.—. Str. 500. Bradačev latinsko-slovenski slovar je strel v črno. Potrebni smo ga bili kot slepci pogleda. Že dolgo vrsto let so ga pogrešali učenci in profesorji. Kdor čaka, pa dočaka. Tako se nas je končno spomnil docent Bradač. Ni nam podal zmašila, ki bi bilo na hitro roko narejeno, ampak vestno sestavljeno, strokovnjaško urejeno in natančno preudarjeno delo specialista na polju latinščine. Bradač pozna kot redkokdo potrebo šole in zahteve znanosti, zato je njegovo delo, dasi časovno prvo v tem stilu, tudi vsebinsko prvo. Okrog 20.000 besed je zbranih v tem besednjaku; vsaki besedi je dan osnovni pomen, temu slede pregledno vsi ostali pomeni besede. Elaksceptiral in uporabil je vse latinske klasike, ki se bero v srednjih šolah in jih strokovnjaško predelal.

Gospodarstvo.

»ZA SLOVENSKO ZADRUŽNISTVO«.

Pod gornjim naslovom je objavil gospod X. v ponedeljkovi številki »Narodnega Dnevnika« članek, v katerem je v celoti prikazal precej pravilno sliko slovenskega zadržištva, v nekaterih podrobnostih je pa vzlic stilističnim finessam, ki dopuščajo nepoučenemu čitatelju več ali manj prosto sodbo, močno pretiraval, in to ne v korist, temveč v škodo zadržištva, čeprav ni imel tega namena.

Med drugim pravi gosp. X. »... Stara garda (zadruge) je sicer še čvrsta, par desetlet konsumnih in kreditnih zadrug, vse drugo bolega na anemiji, ako sploh še posluje. Izvzemi kreditne obstoji danes vendar vsaka tretja, četrt zadruga le še na papirju, večinoma, ker se kaka terjatev ni postala likvidna ali pa iz gole malomarnosti, ki odklanja sodnijski izbris.« Te trditve dokazujejo, da gosp. X. ni poučen o sedanjem stanju slovenskega zadržištva ali pa je hotel namenoma podati čim bolj žalosno sliko, da bi tako vzbudil večji interes onih, ki bi se morali za zadržištvo zavzeti (oblastna skupščina in parlament). Pri tem pa je zašel v svojem tonu predaleč in pozabil, da more tako črna slika našemu zadržištvu tudi škodovati, zlasti še, ker je pri nas, da rabim njegove besede, »poslovno delovanje (tako) tesno navezano na »svelovne« napore«.

Resnica je namreč precej drugačna. Koncem leta 1923. je bilo v Sloveniji včlanjeno v 4 zvezah:

kreditnih zadrug	422
blagovnih (večina konsumne)	115
kmetskih strojnih	27
živinorejskih	52
mlekarskih	33
elektrarniških	30
stavninskih	26
obrtinskih	59
raznih	56

skupaj 604

»Divji« (nikjer včlanjenih) je bilo okrog 30, izven naših državnih mej (v Primorju in na Koroškem) pa jih je bilo 323. Vseh zadrug je bilo tedaj okrog 1150 in pride ena na vsakih 1100 Slovencev.

Za primerjavo navajam, da pride v zadržištvo najboljše organizirani Danaki na vsakih 900 prebivalcev ena zadruga, v napredni Češkoslovaški na vsakih 1000 prebivalcev ena, v Nemčiji (zibelki modernega zadržištva) na vsakih 1200 prebivalcev ena. Vse druge države pa za tem številom precej zaostajajo. Glede števila zadrug smo Slovenci tedaj na 3 mestu, relativno pa na prvem, če upoštevamo vse razlike v gospodarskih in kulturnih razmerah.

Od kreditnih zadrug jih uspešno deluje čez 90% in te upravljajo danes čez 600 milijonov dinarjev hranilnih vlog, od blagovnih

Slovar je skoro izčrpen, vrzeli ne najdemo nikjer, najbolj obšurne izraze lahko v njem iščete in jih tudi najdeš. Nepotrebnosti znanstveni navlaki se je avtor ognil, s tem je knjiga samo pridobila, ker je postala praktično vrlo dobro uporabna, a pri tem bogata na naštetih besedah. Svoje dni je slovel Georgesov slovar kot najboljši; odkrito povedano, Bradačev besednjak je priročnejši in preglednejši, izbira besed preciznejša. Knjiga ima 500 drobno tiskanih strani, je torej za naše razmere izvanredno bogat božični knjižni dar. Njen priročen format in okusna vezava samo poudarjata vrednost knjige. Tu je nagromadenega ogromno duševnega dela in samo brezprimerna pridnost pisatelja, združena s temeljitim poznavanjem svojega predmeta je mogla spisati tako knjigo. Za Valjavčevim laškim, Pretnarjevim ozir. Kotnikovim francoskim smo dobili Bradačev priročni latinski slovar, kar je nov dokaz slovenske profesorske sposobnosti na znanstvenem polju. Sedaj šele se bo lahko pouk v latinščini ob pridnem štivu klasikov razmahnil in zavzel ono stališče, ki mu ko svojem kulturnem pomenu gre. Bradačeva knjiga ne bo služila samo učencem, tudi vsak inteligent, ki je že davno odrasel šoli, vsak duhovnih, vsak izobraženec si bo moral to izvrstno knjigo omisliti, ker je živa potreba.

»MLADINA«, ŠTEV. 2.—3.

Izšla je 2.—3. številka »Mladine« s sledečo vsebino:

† Srečko Kosovel: Kraljevska pesem. Radivoj Rehar: Mi vsi drevesa smo in rastemo. Vinko Košak: Fabrike. Tone Potokar: Nevesta. Anton Ocvirk: Zalostna pesem. Mirko Kunčič: Brezplodno dnevi beže. Alfonz Gspan: Grem. Stanko Mencinger: Gravitacija. J. Krošelj: Pesem sedanjosti. Wolker-Borko: Bolnica. Bratko Kreft: V zakatni ulici. † Srečko Kosovel: Kulturni pomen Ivana Cankarja. Franc Onič: Proslave. Radivoj Rehar: Najnovejša nemška dramatika. Bratko Kreft: Smrtina rosa. Dr. Veber: Sokrat. I. K.: Nekaj o sodobni vzgoji. Zapiski: Vodnikova družba in njene knjige (Anton Ocvirk). Micič: Antievropa (Mrzel). Priloga: † Srečko Kosovel (slika).

Revijo našo probujajoče se mladine priporočamo vsem prijateljem svobodne besede.

jih deluje čez 70%, od strojnih čez 90%, od živinorejskih okrog 30%, od mlekarskih čez 80%, od električnih čez 90%. Kakor razvidno, so tedaj kmetske zadruge, razven polovica živinorejskih, ki se nikjer v svetu niso dobre obnesle, in ki so tudi pri nas pred vojno le bolj umetno živele ter nekaterih blagovnih, ki jim je padanje cen (kakor tudi enakemu odstotku zasebnih trgovcev) zavrla dihanje, po veliki večini prav zdrave in uspešno delujejo. Gotov odstotek pa je pri vsaki organizaciji, zlasti pa demokratični, mrtev, ker se vrše v njej stalne spremembe. Vendar je ta odstotek pri vseh drugih organizacijah večji kakor pri zadrži, ker baš tu skrbe materijalni interesi ter agilne centre za pravočasno zdravilo ali pogreb. Vrh tega pa številu zadrug ne nazaduje, temveč napreduje, tako da je danes v mejah naše države že okrog 1000 zadrug. Gospod X. pa vidi v uradnih listih smrtna naznanila, ne vidi ali pa noče videti rojstvenih objav, ki večkratno prekašajo smrtna. Manj ugodno je stanje stavbinskih in obrtniških zadrug. Dočim število stavbinskih narašča, čeprav valed pomanjkanja cenenege stavbnega kapitala ne pridejo »preko zbiranja članarine«, pa obrtniške tudi številčno nazadujejo, ker jim tudi manjka cenenege obratnega kapitala, še bolj pa solidarnosti članstva. Slednje je pri obrtništvu in trgovstvu, ki nima razmejenih interesnih sfer in se mora zato boriti za kruh v hudi medsebojni konkurenci, vedno manjkalo, zato trgovske in obrtniške zadruge, razven nekaterih častnih izjem, nikoli in nikjer niso uspevale, tudi med »discipliniranimi« Nemci ne. Vendar to na celotnem stanju ne spremeni mnogo, ker tudi številčno predstavlja le nekaj odstotkov.

V celoti tedaj uspešno deluje tri četrtine naših zadrug ali po številu 700—800, ne par desetih, kakor trdi gosp. X.

V kratkem bo objavljena izčrpana statistika slovenskega, pozneje tudi vsega jugoslovanskega zadržištva, iz katere bo razvidno, da je naše zadržištvo po veliki večini uspešno prebrodilo vsem med in povojne težave in da se krepko razvija. Če pa se enkrat tudi zadržištvo izpolni obljube, ki se doslej pač le uzakunjujejo, ne pa tudi izvajajo in če se oživotvorijo oblastne skupščine, tedaj bo pa naše zadržištvo kmalu igralo dominantno vlogo v kreditni in produktivni organizaciji srednjih, zlasti podeželskih kmetskih slojev.

V ostalem pa so izvajanja gospoda X. pravilna.

Zadruge.

LJUBLJANSKA BORZA, dne 16. decembra 1926.

Vrednote: Merkantilna banka, Kočevje, den. 95, bl. 95, zaklj. 95. — Blago: Brzjavni drogovi, borovi, zdravi, obeljeni, stegnjeni, ravni (z dopustom male

enostranske krivine), ravno odžagani dolž. 6½ m, najmanjši obseg: v vrhu 38 cm in 2 m od tal 53 cm, 5 vag., den. 40, bl. 40, zaklj. 40; in dolž. 8½ m, najmanjši obseg: v vrhu 40 cm in 2 m od tal 56 cm, za komad fco vag. meja, 10 vag., den. 63, bl. 63, zaklj. 63.

Zagreb, dne 16. decembra 1926. Devize: Newyork ček 56.57—56.77, London izplačilo 274.85—275.65, Pariz izplačilo 225.5—227.5, Curih izplačilo 1094—1097, Dunaj izplačilo 798.5—801.5, Berlin izplačilo 1348.5—1351.5, Praga izplačilo 167.85—168.65, Budimpešta izplačilo 0.079425—0.079725.

Curih, dne 16. decembra 1926. Beograd 9.125, Newyork 517½, London 25.10½, Pariz 20.65, Berlin 123.10, Dunaj 72.9875, Praga 15.3375, Milan 23.20, Bukarešta 2.6625, Sofija 3.75, Budimpešta 0.0072245.

Sokolstvo.

Amerikan-Ruski Sokol Sojedinjenja. V Čikagi se je vršil zlet Karpatoruskega Saveza Sojedinjenja, ki je bil osnovan l. 1892. z namenom, da vzgoji karpatorusko mladino v Ameriki v telovadbi. Ustanovniki so že od početka stremeli za tem, da dajo tej organizaciji sokolsko-slovanski karakter. Njihovo delovanje je obrodilo dobre uspehe, ker se je organizacija začela hitro razvijati. V glavnem se deli v župe, a te v »bratstva« in »sestrstva«. Kako hitro je bil razvoj teh organizacij, se vidi iz statistike, ki je l. 1910 izkazala 12 društev z 262 člani, dočim šteje danes 337 društev z 19.000 člani. Že l. 1916 si je Sokol ustvaril svoje glasilo »Sokol Sojedinjenja«, ki izhaja tedensko. V svetovni vojni se je mnogo ameriških Sokolov prostovoljno borilo v ameriški vojski.

Jubilej poljskega Sokolstva. Prvi poljski Sokol je bil osnovan l. 1867 v Lvovu. Prihodnje leto bo obhajal tedaj poljski Sokol svojo 60 letnico. Zato je starešinstvo Saveza poljskih Sokolov določilo, da se ta jubilej proslavi na posebno svečan način. V vsaki pokrajini se priredi po en pokrajinski zlet, potem se pa iz cele Poljske prirede štafetni teki v Lvov, tako da se poneso pozdravi jubilarju z vseh strani Poljske, a l. 1928. se priredi vsesokolski poljski zlet, ki se ga udeležijo vsi narodi Slovanskega sokolskega save-

za. V kratkem začno graditi Sokolski dom v Varšavi, ki bo nosil ime znanega poljskega sokolskega delavca Adama Durskega.

Visoko šolo za telesne vaje dobi sedaj tudi Rumunija. Bodoči ravnatelj prof. Zapan se je že podal v Berlin, kjer bo študiral nekaj semestrov na tamošnji visoki šoli za telesne vaje. Rumunsko visoko šolo bo uredil po vzoru nemške visoke šole.

Sport.

Eugen Caouette sunil obojerno 202 kg. Včeraj smo poročali o senzacionalnih uspehih kanadskega Herkula Eugena Caouette in še čujemo o novem bajnem uspehu. 23. novembra je sunil naprosto 202 kg in s tem prekosil za 16.4 kg svetovni rekord Karla Svobode, ki ga je ta napravil pred 15 leti na Dunaju. V naslednjem podamo primerjalno tabelo uspehov, ki sta jih dosegla dosedaj najmočnejša moža na svetu, Caouette in Rigoulot:

	Caouette	Rigoulot
Poteg z desnico:	104.0 kg	107.0 kg
Poteg z levico:	98.0 kg	96.5 kg
Obojerno poteg:	135.0 kg	135.0 kg
Enoročni sunek desno:	110.0 kg	112.0 kg
Enoročni sunek levo:	103.0 kg	100.0 kg
Obojerno sunek:	166.0 kg	171.0 kg
Obojerno tezni dvig:	137.5 kg	105.0 kg

Razun tega pa ima Caouette še sledečo prof. rekorde: dvigne težno z desnico 73.5 kg, z levico 69 kg, z obema rokama v ločeni teži 124 kg in sune prosto v ločeni teži 146 kg.

V newyorški kolesarski šestdnevni dirki je zmagoval ameriško - italijansko moštvo Mac - Namara : Linari, ki je prevozilo 3678 kilometrov. Predzadnjo šestdnevno dirko v Newyorku sta dobila Mac Namara : Giorgetti s 3394 km.

To in ono.

JEAN RICHEPIN.

V nedeljo je umrl v Parizu v starosti 77 let slavni francoski romancier in lirik Jean Richepin. Pesnik balade »Le Gueux« ima za seboj nenavadno življenjsko pot. Mnogo citirana pesnitev se prične z besedami: »Le poète c'est le roi des gueux.« Pesnik je kralj beračev; toda Richepin je postal iz bohema stasoma dobro situiran član akademije, ki je zavzemal med nesmrtniki prostor, na kate-

vrem je sedel preje André Theuriel. Kdo se ne spominja zone, ki je izpreletavala poslušalca, kadar je recitiral Yvette Guilbert in za njo še toliko drugih diseuz »La glu«, balado, v kateri potepta potepuh materino srce v prah. Isti pesnik je proslavljal pozneje rodbinsko življenje v »Mes Paradis«, kakor more storiti to le kak miren, soliden zakonski mož. V tem delu bi avtorja del »Caresse«, »Blasphemie«, »La Mer« ali pa »Chanson des Gueux«, ki so mu prinesla ječo in izgubo državljskih pravic, komaj spoznali. Richepin je bil v svojih mladih letih ne samo bohem, temveč pravcati vagabund. O njegovi zanimivi, malo znani karieri nas informirajo njegovi »Spomini«, ki jih je obelodanil pred nedavnim časom neki francoski časopis in ki se čitajo mestoma kot avanturističen roman.

Temne provenience svoje matere, neke vojaške branjeve, se je vedno rad spominjal. Mogoče je bila res ciganka, kot je zatrjeval. Vsekako pa je preživel svoja otroška leta v romantičnem milieju pri armadi v Alžiru, kjer je zagledal v Medeah-u (1849) kot sin vojaškega zdravnika luč sveta. Z desetimi leti so ga vtačnili v šolo. Ko je izbruhnila nemško-francoska vojna, so ga napravili za inštruktorja mladeničev njegove starosti, pri katerih pa si ni znal pridobiti respekta, dokler jim ni jel groziti s svojimi krepkimi pestmi. Po sklepu miru je prišadral na Montmartre, ko pa je prišlo poletje, ga je vleklo zopet v porsto naravo. Živel je nato kot atlet na sejmiskih zabaviščih, kot mornar, kot potepajoč se igralec. Njegova ljubavna afera s Saro Bernhardt je kapitel zase. Nekega večera jo je videl v spremstvu njene služkinje v Rue des Martyres. V svitu ulične svetilke je zagledal njene rdeče lase in njegovo srce se je užgalo. Ni bil človek, ki dela pri ženskah dolge ceremonije. Zgrabil je božanstvo Saro od zadaj ter ji pritisnil na usta poljub. Besna ga je udarila Sara s svojo malo pestjo v obraz. Nastalo je prerakanje in bohem ni ostal slavni igralni ničesar dolžan. Ker pa je bil izredno lep in močan mož, se je razvila iz rencontra ljubezenska idila, ki so jo motili tuintam mali spori, pri katerih se je poslužila Sara dostikrat tudi svojih rožnatih nohtov. Toda Richepin je bil nemiren duh, ki ni mogel ostati dolgo časa na enem mestu. Nekega lepega dne je pobegnil v Novo Fundlandijo, odkoder se je vrnil čez dolgo časa v Marseille, kjer sta ga ljubezni-

vo sprejela njegova soproga in njegov sin. Ka sta imela do njega starejše pravice kot Sara. Kmalu je odpotoval zopet v svojo domovino, v Afriko. Enemu od svojih prijateljev je pisal ob tej priliki: »... nomad sem, sovražnik belega plemena, ki je iznašlo domače ognjišče, ideale, religijo...«

Toda tudi zanj je prišel čas, ko se je umiril. Tedaj ga najdemo v Parizu, v hiši, za katero bi ga lahko zavidal kak velefinančnik. Toda v dnu svoje duše je ostal vedno vagabund, kot dokazuje njegov »Le chemineau«, ki je bil vzprijorjen prvič v »Opéra Comique« leta 1907, pozneje pa tudi na številnih inozemskih odrih in ki dokumentira pesnikove simpatije za vagabundajo. Za Saro je napisal indijsko dramo v verzih »Mana Sahib«. S tem delom pa je žel pravtako malo uspeha kot z imitacijo Molièrovega »Monsieur Scapin« ali pa z ribiško dramo »Le Flibustier«. Nasprotno pa so postali njegovi poznejši romani, predvsem »Le Cadet« in »Braves Gens« zelo priljubljeni. Tudi v političnem življenju bi bil igral Richepin rad vlogo, dasi pri svojih ponovnih kandidaturah za državnega poslanca ni imel sreče. Eden od njegovih sinov, Jacques Richepin je spisal več dram, ki so imele uspeh.

Stanovanjska mizerija v Moskvi. Če tožimo mi o stanovanjski mizeriji, se lahko tolažimo s tem, da so naše razmere še paradiske v primeri z razmerami v Moskvi, kjer se je zvišalo število prebivalstva vsled tega, ker je bil preložen tja sedež vlade, od 1 milijona na 2 in pol milijona. Neki angleški poročevalec, ki je stanovanjsko mizerijo v Moskvi osebno natančno proučil, pripoveduje sledeče: Tisoči prenočujejo v javnih prenočiščih za breztrešnike, to se pravi, če imajo srečo, da dobe tam za par ur bomo ležišče. Mnogi drugi pa, posebno sezonski delavci, ki se vračajo pozimi z dežele v Moskvo, preživljajo noči tesno stisnjeni drug k drugemu po vezah, cerkvah, praznih vagonih, ali pa celo na prostem. Berač zaspi, kjerkoli se nahaja okrog polnoči, večinoma na cestnem tlaku pod kako svetilko, pokrit s capami in — snegom. Mnoge palače, v katerih so stanovali nekoč luksuriozno aristokrati, so natrpane z ljudmi, ki so nablačeni v poslopju kot sardine v škafliji. Po predpisih nima nihče pravice do več kot 10 kvadratnih čevljev prostora, pripeti se pa, da se mora zadovoljiti s tem prostorom tri do štiričlanska rodbina.

Rudyard Kipling:

118

Knjiga o džungli.

Vse to se mogoče sliši abotno, ampak tema dvema človekoma je v resnici grozila velika nevarnost. Tridnevni vhar je gnal globoko vodovje Baffinovega zaliva proti jugu in ga nagromadil ob rob prostranega kopnega ledu, ki se razprostira od Bylotovega otoka proti zapadu. Tudi močni morski tok, ki prihaja iz Lancasterskega zaliva, je gnal seboj kosovni led, kakor mu pravijo, led, ki ni zamrznil v cela polja; in ta led se je zaganjal v obrežni led ob istem času, ko so ga valovi razburkanega morja slabili in izpodkopavali. Kar sta Kotuko in deklica slišala, je bil samo rahel odmev te borbe v daljavi kakih trideset, štirideset milj, in živa mala trska se je tresla ob njenem potresanju.

Inuiti pravijo, kedar se led po dolgem zimskem spanju zbudi, da potem ne vedo, kaj se lahko zgodi: kajti trdni obrežni led izpreminja tedaj obliko skoraj tako hitro kot oblaki. Vihar je bil očitno pomladansk vihar, a predčasen, in vse je bilo mogoče.

A vendar sta bila ta dva bolj srečna kot poprej. Ako bi se obrežni led predrl, ne bi bila treba več čakati in trpeti. Po drobečem se ledu so hodili duhovi, škrti in čarovniki, in tako bi onadva stopila v deželo Sedne v družbi ravnopravnih duhov. Ko sta zapustila kočjo po viharju, je hrušč na obzorju trajno naraščal in trdi led je ječal in šumel vseokrog.

»Še vedno čaka,« je rekel Kotuko.

Na vrhu ledenega griča je sedela ali čepela ona esmeronova prikazen, katero sta bila videla pred tremi dnevi — in je strašno tulila.

»Pojdiva tja,« je rekla deklica. »Morebiti ve kako pot, ki ne pelje k Sedni;« ko pa je prišla za vlačno vrv, se je opotekla od slabosti. Prikazen se je pomikala počasi in okorno preko ledenih grebenov vedno proti zapadu in kopni zemlji, onadva pa sta stopala za njo, v tem ko je bobnenje in gromenje z roba obrežnega ledu prihajalo vedno bližje. Led je bil razcepljen razbit v vseh smereh tri, štiri milje daleč proti deželi in velike plošče do deset čevljev debelega ledu, ki so merile v obsegu od nekoliko kvadratnih metrov do dvajset oralo, so se jezile, pogrezale in vzpenjale druga nad drugo in nad še nerazpokani obrežni led, v tem ko so se razburkani valovi pretresali in pljuskali med njimi. Ta navaleči led je bila takorekoč prva armada, ki jo je vrglo morje zoper obrežni led. Neprestani resk in tresk teh ploč je malodane vglušil vreščanje nagromadnega plavajočega ledu, ki ga je morje gnalo pred obrežni led kakor zmaši človek igralne karte pod prti na mizi. Kjer je bila voda plitva, se je nakopičilo teh ploč druga na drugo, da se je najspodnja dotikala morskega blata v globini petdeset čevljev in umazano morje se je koplilo za umazanim ledom, dokler ni naraščajoči pritisk pognal zopet vse naprej. Povrh obrežnega in plavajočega ledu so vihar in morski toki pripeljali prave ledene gore, ki so se odtrgale od greenlandske

strani onih krajev ali severnega obrežja Melvilskega zaliva. Svečano so priplavale, valovi so butali vanje, da so se penili, in se pomikale proti obrežnemu ledu liki brodovje iz starih časov pod razpetimi jadrji. Ledena gora, ki je bila tako velika, kakor da bi ves svet podrla pred seboj, ni prodrla daleč, zadela je na drugo, se prekucnila in zvrnila v pršči pen, blata in zmznjene prše, mnogo manjša in nižja pa je lomila led in prodirla v obrežni led, metala v zrak cele tone ledu in pen na obeh straneh ter si zarezala miho v obrežni led, pred se je ustavila. Nekatere so se zvrnile in zarezale rov z ostrimi robovi, druge pa so se razletele v neštivilne kose, tehtajoče na desetine ton, ki so vršeli in sršeli med ledenimi griči. Drugi zopet so se dvignili iz vode, ko so zavozile na plitvine, se zvrnile na stran, da je obdalo morje njihova pleča. To gnetenje, izpodirvanje, vzpenjanje in sločenje ledu v vse mogoče oblike se je vršilo ob vsej severni črti obrežnega ledu, kolikor daleč je le seglo oko. Od onega kraja, kjer sta bila Kotuko in deklica, cela zmeda ni bila videti hujši kot neko nemirno plazeče gibanje na obzorju, vendar se jima je vedno bližalo in slišala sta daleč proti notranji deželi neko težko bobnenje kakor gromenje topov skozi meglo. To je pričalo, da se je obrežni led gromadil ob železno klečevje Bylotovega otoka, ki je ležal na jugu, za njima.

»Kaj takega še ni bilo,« je dejal Kotuko in abotno strmel. »Sedaj vendar še ni čas. Kako se more obrežni led sedaj pričeti lomiti!«

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

„GROM“

CARINSKO POSREDOVSKI IN SPEDI-
CIJSKI BUREAU
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brojavkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obevlja vse v te stroke spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 pa a debelo tiskano
Din 1

Gospodinja

Išče mesta pri boljšem gospodu event. vdovu s dvema ali tremi otroki. Vajena je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Poizbi pravi na upravo lista pod »Dobra gospodinja«.

Kontoristinja

večja vseh pisarniških del ter obvlada perfektno hrvaški in nemški jezik išče primerne mesto v pisarni. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Poizbi pravi na upravo lista pod »Marljivat«.

Akademik

sprejme poučevanje srednješolca. Veš je tudi italijanske. — »onudbe na upravo« pod »Pouk«.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Zdržene opekarne d. d. v Ljubljani.

KOKS - ČEBIN

volitva 1/II. - Talci. 58.

Pravkar je izšla knjiga

Izidor Cankar:

Uvod v umevanje likovne umetnosti

8°, 224 strani, 48 slik. — Broš. 62 Din, v platno vezana 70 Din.

Sežite po knjigi, ki je najlepši božični dar!

Naroča se pri Narodni galeriji v Ljubljani.

Dobro znana tvrdka

kupuje vsako množino bukovnega oglja in suhih bukovnih drv. Ponudbe: calla postale 341, Trieste.

Najboljši šivalni stroj in kolo

je edino le

za dom, obrt in industrijo v vseh oprelih.

Istotam pletilni stroj DUSIED

Pouk v vazonju b. izplačen.

Večletna garancija

Delavnica za popravila.

Nizko cene, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

Milo Praterovskega spomenika.